ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓު

[2022] SC 04

2021/SC-A/83

ޝަރީޢަތް ނިމުނުގޮތް

މުޙައްމަދު ނިޒާމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

ފަނޑިޔާރުންގެ މަޖިލިސް

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދު

ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު

ފަނޑިޔާރު މަހާޒު ޢަލީ ޒާހިރު

ނިމުނު ތާރީޚު

15 ފެބްރުއަރީ 2022

އިސްތިއުނާފު ކުރެވުނު ޤަޟިއްޔާ

2017/HC-A/111

އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް

މުޙައްމަދު ނިޔާޒު، ދިލްބަހާރުގެ، ނ.މަނަދޫ

ގާނޫނީ ވަކީލު: އަލްއުސްތާޛު ޙުސައިން ސިރާޖު - ހުސް

އެންޑް ކޯ ޗޭމްބަރސް އެލްއެލްޕީ، އަލްއުސްތާޛު

އިބްރާހިމް ޝިޔާމް - ޕްރެކްސަލީ ޗޭމްބަރސް އެލްއެލްޕީ

އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް

ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ގެ އޮފީސް

ގާނޫނީ ވަކީލު: ޑެޕިއުޓީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ

އަލްއުސްތާޛާ ފާތިމަތު މީނާ، ޑެޕިއުޓީ

ޕްރޮސިކިއުޓަރ އަލްއުސްތާޛް މުޙައްމަދު ޢާލިމް

ޢަބްދުالله

ޖިނާއީ މައްސަލަ – ޓްރެފިކުކުރުމުގެ ކުށް – ޓްރެފިކުކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުކުރުން – އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ހެކިބަސް –
ޗެއިން ހެކި

بسم الله الرحمن الرحيم

މުޙައްމަދު ނިޒާމް ވ. ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް

[2022] SC 04

ފަނޑިޔާރު ހުސްނުއްސުޢޫދުގެ ރައުޔު (ފަނޑިޔާރު ޑރ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު އަދި ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރު ތާއީދު ކުރައްވާފައި)

ތަޢާރުފު

1. މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ އިސްތިއުނާފީ މައިގަނޑު ނުކުތާތަކަކީ ދައުރުވަނީ ރޭޕްގެ މައްސަލައެއް ސާބިތުކުރުމުގައި ޑީއެންއޭ[1] ހެކީގެ ބުރަދަނާ ބަރާބަރުކަމާއި މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި އަނިޔާލިބޭ ފަރާތުގެ ހެކިބަހުގެ ބުރަދަނާ ބަރާ ގޮތުންނެވެ.

2. މިއީ، ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/111 ގަޟިއްޔާ އިސްތިއުނާފު ކުރުމަށްޓަކައި، ސ. މަރަދޫ، ދިލްބަހާރުގެ، މުޙައްމަދު ނިޒާމް (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތް" ނުވަތަ "މުޙައްމަދު ނިޒާމް" ކަމަށް ބުނެފައިވާ) ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހެޅުއްވުން ބެލި މައްސަލައެކެވެ. މި ގަޟިއްޔާގައި އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތަކީ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް (މީގެ ފަހުން "އިސްތިއުނާފު ރައްދުވާ ފަރާތް" ނުވަތަ "ޕްރޮސިކިއުޝަން") އެވެ.

މައްސަލައިގައި ކަންހިނގާފައިވާ ގޮތް

3. މި މައްސަލައިގައި ޝަކުވާކުރި ފަރާތަކީ ރިޕޯޓުކުރި އުމުރު ކުޑަ އަންހެންކުއްޖެކެވެ. މި ރައުޔުގައި ޝަކުވާކުރި އަންހެންކުއްޖާ މިހާރު ހަވާލާދީފައިވަނީ "ކކކ" ނުވަތަ "އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް" މި ގޮތަށެވެ.

[1] deoxyribonucleic acid

އޭނާއަކީ މި މައްސަލައިގައި ހިމެނޭ ހާދިސާ ހިނގިއިރު ދުބާއިގައި ހުންނަ ޖުމައިރާ ކުންފުނީގެ ސޭލްސް އެންޑް މާކެޓިންގ ޑިޕާޓްމަންޓުގެ ވަޒީފާ އަދާކުރަމުން ގެންދިޔަ މީހެކެވެ. 2015 ފެބުރުއަރީ 9 ވަނަ ދުވަހު އޭނާ ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައީ އެ ކުންފުނިން ދިވެހިރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންގެންދާ ރިސޯޓެއް ކަމުގައިވާ ޖުމައިރާ ދެވަނަފުށި މޯލްޑިވްސް ރިސޯޓު އިސްތިޤުބާލުކުރުމުގެ މަސައްކަތްތައް ކުރުމަށެވެ. 9 ފެބުރުއަރީ ގައި ދިވެހިރާއްޖެއަށް އައުމަށްފަހު، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް އެންމެ ފުރަތަމަ ހުރީ އެ ކުންފުނިން ރާއްޖޭގައި ހިންގަމުންގެންދާ ޖުމައިރާ ވިއްތަވެލިގައެވެ. އެއަށް ފަހު، ފެބުރުއަރީ 10 ވަނަ ދުވަހު އޭނާ ދިޔައީ ޖުމައިރާ ދެވަނަފުށި މޯލްޑިވްސް އަށެވެ. އެރަށަށް ގޮސް އޭނާ ފުރަތަމަ ހުރީ އެރަށުގެ ވޯޓަރ ވިލާއެއްގައެވެ. އެރަށުގެ ވޯޓަރ ވިލާތައް (އޯޝަން ޕާރކް) ހުންނަނީ އެރަށުގެ މައިރަށާ ވަކިން އޮންނަ ތަނެއްގައެވެ. އެއަށްފަހު ފެބުރުއަރީ 15 ވަނަ ދުވަހު އެރަށުގެ މައިރަށުގައި ހުންނަ ކޮޓަރިތަކުގެ (ބީޗް ސަންކްޗުއަރީ) ތެރެއިން 7 ނަންބަރު ކޮޓަރިއަށް އޭނާ ބަދަލުވިއެވެ. އެރަށުގެ ވޯޓަރ ވިލާގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ހުރި ތިންދުވަހުގެ ތެރެއިން 10، 11، އަދި 12 ވަނަ ދުވަހު ހައުސްކީޕިންގެ ޓީމުން އިސްޕެކްޓަރު މުޙައްމަދު ސިރާޖު އެ ކޮޓަރިގައި މަސައްކަތްކޮށްފައިވެއެވެ. އަދި އެ ދިން ދުވަހު މުޙައްމަދު ސިރާޖު އެ ކޮޓަރި ސާފުކުރުމުގެ މަސައްކަތުގައި ފަރުވާކުޑަކަމުގައި ވުމުގެ ސަބަބުން، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް އެކަމުގެ ޝަކުވާ ރިސޯޓުގެ މެނޭޖްމަންޓަށް ގެންގޮސްފައިވެއެވެ.

<u>ރޭޕްގެ ހާދިސާ</u>

4. އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ބުނެފައިވަނީ 2015 ފެބުރުއަރީ 15 ވަނަ ދުވަހު އޭނާހުރި އެރަށުގެ ބީޗް ސަންކްޗުއަރީގެ 7 ނަންބަރު ކޮޓަރިގައި ކަމަށެވެ. އޭނާގެ ހިތުބަހުގައި ބުނެފައިވަނީ އޭރު އޭނާ ކޮޓަރިއަށް ދިޔައީ ރޭގަނޑު ގާތްގަނޑަކަށް 11 ޖަހާ އިރުގައި ކަމަށާއި ނިދީ ގާތްގަނޑަކަށް ދަންވަރުން އަނބުރައި 01:30 ގަޑިއިރު ކަމަށެވެ. އަދި އޭނާ ނިދީ ކޮޓަރީގެ ހުރިހާ ބޮތް ނިއްވާލާފައި

ކަމަށާއި، އެހެން ނަމަވެސް ފާހަނާގެ ބޮކި ނިއްވާ ނުލާ ކަމަށެވެ. އަދި ފާހަނާގެ ދޮރު ލެއްޕި ކަމަށެވެ. ނަމަވެސް ކޮޓަރިތެރެ އޮތީ ވަރަށް އަނދިރިކޮށެވެ. ކޮޓަރީގެ ހުރިހާ ދޮރެއް ލެއްޕި ނަމަވެސް ތަޅުލެވުން ކަން ހަޑީން ނުވާކަމަށް އޭނާ ބުނެފައިވެއެވެ. އަދި އޭނާ ނިދީ ލައިގެންހުރި ހުރިހާ ފޭރާމެއް ބޭލުމަށްފަހު ގައި މަތީގައި އެނދުގެ ހަދާ އަރައިގެން ކަމަށް އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތް ބުނެފައިވެއެވެ. އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ބުނެފައިވާ މެންދަމުން އަނބުރައި 03:30 ހާއިރު އޭނާއަށް ހޭލުމުން މިހަކު ގަދަކަމުން އޭނާގެ އަނގަ މަތީގައި އަތްއަޅައި މަސައްކަތްކުރިކަމަށެވެ. އަދި އޭނާގެ އިތުރުން ދެ މީހަކު (ކަން ބައެއް ކަމެއް ނޫނީ) އެތަނުގައި ތިބިކަން އެނގުނެވެ. ނަމަވެސް އެއްވެސް މީހެއްގެ ސިފައެއް ބުނެދޭކަށް ނޭނގޭ ކަމަށެވެ. އެމީހުން ފެނުމާއެކު ބިރުވެރިކަން އިހުސާސްވި ކަމަށާއި، ހަޅޭއްލަވައިގަތުމަށް މަސައްކަތްކުރުމުން ދަލަސްދު އެއްކަލަ (ކަން އެއްކަލަ ކަމެއް ބަޔަކާ ނޫނީ) ކަނދުރާގައި ޖެއްސުމުން ހަރަކާތްތެރިވެ ނުކުޅެދުނު ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ހަރަކާތްތެރިވުން މަސައްކަތްކުރުމުން އެމީހުން ތަޅަޅާކަން އެނގޭ ކަނޑިއެއް ކުރުދުން ފެނުން ގެއްލުމަކުން ސަލާމަތްވުމަށްޓަކައި ހަރަކާތްތެރިވުމުގެ މަސައްކަތް ނުކުރާ ކަމަށާއި، އެމީހުން އޭނާއަށް ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގިކަމަށެވެ. އަދި އެބަޔަކު ދެ މީހުން އޭނާއާ އެކު ޖިމާޢުކުރިކަމަށާއި، ފުރަތަމަ މީހާ ޖިމާޢުކުރިކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ބުނެދެން ނޭނގޭ ކަމަށެވެ. އަދި އެމީހުން އޭނާއާ އެކު ޖިމާޢު ހިންގުމުގެ ކުރިން އޭނާގެ ކަކުލަށް ފަޔާ އަނގަ ދަށުން ފެއްޓުމަށް މަޖުބޫރު ކުރުވި ކަމަށެވެ. ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގުމަށްފަހު އެމީހުން އެތެރެވެރިކަން ބޭރަށް ނުކުމެ ތަވްށަގަތްކަން ކަމަށާއި، އެކަން އެނގުނީ އެމީހުން ބައިސްކަލާގެ ފަރުން އަޑައި ދޮރުކޮޅުން އޭނާއަށް ފެނިފައިވާ ކަމަށް އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތް ބުނެފައިވެއެވެ. އެމީހުން ކޮޓަރީގައި ގޭގެ ނުވަތަ އެއަށް ވެސް ދިނައިރުމަތިން އެދުނު ކަމަށާއި، އޭނާއާ އެކު ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގުމަށްފަހު އޭނާގެ ދޮރު އަތް ބަނދުލައި ފާހަނާގެ ތެރެއަށް ވަންނަވައިގެން ޖިންސީ ގުޅުން ދޫކޮށްލިކަމަށާއި،

އަދި އެއަށްފަހު އަންހެނާވެސް އޭނާ ކޮޓަރިއަށް ގެނެސް އޭނާގެ ބޮލުގައި ބާލީސް އެޅި އަޅައިން ބިނުކަމަށް އަނިޔާލިބުން ފަދަ ބުނެފައި ވެއެވެ. އަދި އަނެއް ބާލީހުގެ އުރައިން އޭނާގެ އަނގަ މޫނުދަށްކޮށް އުއްސަކަމުގައި ކޮޓަރިތެރޭ އަނިޔާވެރިކަމުން އޭނާއަށް އެއްވެސް މީހަކާ ވަކިވާވަރު ނުވާކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ. ނަމަވެސް ކޮޓަރީގެ އެނދު ކައިރީގައި ހުރި ބޯތަލެއްގެ ފަސްޖު އަދި ހުރި ކަމަށާއި، އޭދީން ކޮޓަރިން ނިކުމެގެން ދިއުމުގެ ކުރިން އުޅުނީ އެ ކޮޓަރީގައި ސަލާމަތުކުރި ކަމަށް އަނިޔާ ލިބުން ފަދަ ބުނެފައިވެއެވެ. އެ ކޮޓަރީގައި އުޅުނުމަ މާހައުލު ފަސް އަންނާން ކަމަށާއި، އަދި އެކަ ހިނގައިދިޔަ އެއްވެސް ކަމެއްގެ ވާހަކަ އެއްވެސް މީހަކަށް ބުނެފައިނުވާ ކަމަށާއި، އަދި އެ ވާހަކަ ކިޔައިދިނުމުގެ ބޭނުމެއް ނުވާ ކަމަށް ބުނެފައިވެއެވެ.

މައްސަލައިގެ ފަސްފަރާތް

5. ނ. މަނަދޫ ދިލްބަހާރުގެ މުޙައްމަދު ނިޔާޒުއާއި ބ. ގޮއިދޫ ފެހިވިސް، ހާމިން ފައިސަލާއި، ފ. މަގޫދޫ ފެހިވިލާ އުމަރު ފައިސަލް 16 ފެބުރުއަރީ 2015 ދުވަހުގެ ރެންދަމު 03:30 އެހާއިރުކަށްހާ އިރު، ޖީމަރީނާ ދުވަސްފުޅި "ބީޗް ސަންރައިޒްއަރީ 07" ކޮޓަރީގައި އުޅުއްވުނުދިޔަ ރަޝިޔާބީކީ އެކު ކޮރެއާގެ ރައްޔިތެއް ކަމުގައިވާ ސާއިތ ހަޔާތްކަރުގައިވާ ކަމަށް ބުނެ މުޙައްމަދު ނިޔާޒުއާއި، ހާމިން ފައިސަލްގެ މައްޗަށް ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ހަވާލާދީ، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ރޭޕްކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގައި

ކޮށްފައިވެއެވެ. އުމަރު ފައިސަލްގެ މައްސަލަ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ ފަރާތުން ދައުވާކޮށްފައިވަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 15 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި ހަވާލާދީ، އެ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން ރޭޕްކުރުމުގައި ބައިވެރިވުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ އެވެ. މި ދައުވާތަކުގެ މައްސަލަބެލި ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 610/Cr-C/2015 ގަޟިއްޔާގައި އެކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބުނެފައިވާ މިންވަރަށް ހުރި ތިބިފައިންނާއިވެސް މި މީސްމީހުންގެ މައްސަލަ ކޮށްފައިވާ ދައުވާތައް ސާބިތުނުވާ ކަމަށެވެ.

6. ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 610/Cr-C/2015 ގަޟިއްޔާ ނިމުނު ގޮތާމެދު ޕްރޮސިކިއުޝަންގެ ފަރާތުން ހިތްހަމަނުޖެހިގެން އެ މައްސަލަ ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓަށް ހުށަހަޅުމުން ހައިކޯޓުން ބެލި ނަންބަރު 2017/HC-A/111 ގަޟިއްޔާގައި ހައިކޯޓުން ކުރި ހުކުމުގައި ކަނޑައަޅާފައިވަނީ ދައުވާލިބުނު ޒިން މީހުންގެ ޝަހާދަތުން މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުނުވާކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ހުކުމްކުރި ތަރުތީބުގައި ނުން ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން ކްރިމިނަލް ކޯޓުގެ ހުކުމް ބާތިލުކޮށް، ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) ގެ ދަށުން ރޭޕްކުރުމުގެ ކުށުގެ ދައުވާ މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވާކަމަށް ބައްލަވާ ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 14 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގެ ދަށުން 15 އަހަރު ދުވަހުގެ މުއްދަތަކަށް މުޙައްމަދު ނިޔާޒް ޖަލަށްލުމަށް ހައިކޯޓުން ހުކުމްކޮށްފައިވެއެވެ.

7. ނަމަވެސް ދައުވާލިބުނު ކުޑަކުއްޖާގެ ޝަހާދަތު ފިޔަވައި އިތުރު ހެކިން މައްސަލަ ކުރި ސާބިތުނުވާ ކަމަށް ކްރިމިނަލް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ހައިކޯޓުން ބާތިލްކޮށްފައި ވެއެވެ.

8. ހައިކޯޓުން މައްސަލަ ނިންމިގޮތާމެދު ހިތްހަމަނުޖެހިގެން މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ފަރާތުން އެ މައްސަލަ ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައި ވެއެވެ. މިއީ މުޙައްމަދު ނިޔާޒު ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލަ މިކޯޓުން ބެލި ގަޟިއްޔާއެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފީ ނުކުތާތައް</u>

9. ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/111 ޤަޟިއްޔާގައި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް އިއްވާފައިވާ ހުކުމް އިސްތިއުނާފުކުރުމުގެ ގޮތުން ސުޕްރީމް ކޯޓަށް ހުށަހަޅާފައިވަނީ އަންނަނިވި 6 ނުކުތާއެވެ.

(ހ) އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭ ހެކިތަކެއް ނެތި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ށ) ގެ ހިލާފަށް މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކޮށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

(ށ) ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2014 (ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނު) ގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) މިމައްސަލައަށް ނުރަނގަޅު ގޮތުގައި ތަތުބީޤުކުރުވި އެމާއްދާއާ ހިލާފަށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

(ނ) ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2014 (ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނު) ގެ 53 ވަނަ މާއްދާ ނުރަނގަޅު ގޮތުގައި މާނަކޮށްފައި އޮތުމާއި އެ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތް ފުރިހަމަވެފައިވާ ނުވަތަ ޝުރޫޠު މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ނިސްބަތުގައި ފުރިހަމަވާކަން ވަޒަންކުރައްވާފައި ނެތި އެމާއްދާއާ ހިލާފަށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

(ރ) ގާނޫނު ނަންބަރު 17/2014 (ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނު) 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އާއި (ރ) އަށް ރިޢާޔަތްނުކުރުވި އެމާއްދާއާ ހިލާފަށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

(ބ) މުޙައްމަދު ނިޔާޒު ބަދިގޭގައި ހަށިހުރި ހުރުމާއި، ޝަކުވާއޮތްގޮތުގައި އަމިއްލަ ނަފްސު ކުށްވެރިވާ ފަދަ ބަޔާނެއް ދީފައިނުވުން އެއީ އަންނާ ދުލާވަން ގަރީނާއެއްގެ ގޮތުގައި ބަލަންނުކުރުމި، ގާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ގާނޫނު

ނަންބަރު 17/20214 (ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނު) ގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ހިލާފަށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

(ށ) މައްސަލާގައި ތައްޔާރުކުރެވިފައިވާ ޑީއެންއޭ ރިޕޯޓަ ޤާނޫނާ ހިލާފަށް ހޯދާފައިވާ ހެއްކަކަށްވާއިރު، އެ ހެކި މުޙައްމަދު ނިޔާޒާ ދެކޮޅަށް ބޭނުންކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށް ކަމަށްވުމާއި، އެރިޕޯޓާ ގުޅޭ ގޮތުންވެސް އެކަށީގެންވާ ޝައްކުތަކެއް އުފެދިފައިވާ ރިޕޯޓަކަށް ވާއިރު، އެ ރިޕޯޓަށް ބިނާކޮށް މައްސަލަ ނިމިފައިވުން.

ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭ މިންވަރަށް ހެކި ޤަރީނާ ނެތް ކަމަށް ބުނާ ބުނުން

10. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތްކަމުގައިވާ މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ އޭނާގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކޮށްފައިވަނީ ޤާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (އ) ގައި ބުނާ "އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތް" މިންވަރަށް ކުށް ސާބިތުކޮށްދޭ ވަރަށް ހެއްކާއި ޤަރީނާ ނެތް ކަމަށެވެ.

11. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުން މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ޙުކުމްކުރުމުގެ ކުށް ސާބިތުވާފަދަކަމަށް ކަނޑައެޅިފައިވާ ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނު[2] ގެ ދަށުން ކަމަށާއި، މިކުށް އެ ޤާނޫނުގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި މަނާކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، އެމާއްދާގައި ވާގޮތުން؛ "ޙުކުމްކުރުން" ކަމަށް ބުނެފައި ވަނީ، އެ ޤާނޫނުގެ 20 ވަނަ މާއްދާގައި ހިމެނޭ އިސްތިސްނާ ޙާލަތު ހިމެނުމާއެކު، ފަރުވާގެ ކަމުގައި ނުވާ ގޮތެއްގައި މީހެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނެއް، އެހެން މީހެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނަކަށް ނުވަތަ ޖިންސީ ގުނަވަން ނޫން ގުނަވަނަކަށް، ކިތަންމެ ކުޑަ މިންވަރަކަށް ނަމަވެސް، އެއްޗެއް ވެއްދުން ކަމަށެވެ. އެހެންކަމުން މިކުށް

[2] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

އެކަށީގެންވާ ޝައްކެއް ނެތި ސާބިތުވުމަށްޓަކައި، މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ ޖިނާއީ މުދައްދަޢީ އެހެން

މީހެއްގެ މުދައްދަޢީގެ ހައްޤާއި ހުރުމަތް ނުލިބި ވަކިވަކިން ޤާނޫނީ އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތި ސާބިތުވުން

ހިނގާފައިވާކަން ހުނަރުގެ ނަމަތުވެ. ވީމާ، މި ކޭސް މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ މައްޗަށް ސާބިތުވުމަށްޓަކައި

މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ ޖިނާއީ މުދައްދަޢީ އެހެން މީހެއްގެ މުދައްދަޢީގެ ހައްޤާއި ހުރުމަތްނުލިބި

ވަކިވަކިން އެކަށީގެންވާ ސަބަބެއް ނެތި ސާބިތުވާން ހަދި ގޮތުން ހުނަރުގެ އިތުރު އެމަނަ ހަދި

ގޮތުން ދަށުގައިވާ ފަރާތުން ހުރުމަތްލުއި ނެތް ނަމަތުވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން އިތުރަށް

ބުނެފައިވަނީ، މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ މައްޗަށް ހުރުމަތުން ހަދިތަކާއި އެ ހަދިތައް ފަސޭހައިން ވަޒަންކުރި

ގޮތް ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގެ 13 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގެ ނަންބަރުތަކުގައި ކަމަށާއި،

އެގޮތުން މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ މައްޗަށް 5 ހަދިތައް ލިބިފައިވާކަމަށް ދޮގަވާ ގޮތަށް އެންގުމާ ފަސޭހައިން

ތަފުސީލުކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި 6 ވަނަ ކަމުގެ ގޮތުގައި އެހެހިތައް ގުޅިފައިވާ ކަމަށް

ބަޔާންކޮށްފައިވާ އިރު، އެ ހަދިތައް އެއް ހަދި އަނެއް ހަދިއާ ގުޅޭ ގޮތައް ބަޔާންކޮށްފައި ނެތް

ކަމަށެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޝަނުން މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތުގެ މައްޗަށް

ހުރުމަތްލައިފާ ހަދިތަކަކީ (1) ޖެއްސުނު ތަހުލީލު ރިޕޯޓު، (2) އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ހަދިބަސް،

(3) އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ މެޑިކަލް ޗެކަޕް ރިޕޯޓާއި އެހެރިޕޯޓު ތަޙްލީލުކުރުމުގެ ފަރާތް، (4)

އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުން ހެދިސާ ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކިޔައިދިން ފަރާތުގެ ހަދިބަސް އަދި، (5)

އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު އަންގައިދޭ ރިޕޯޓު މި 5 ހަދި ކަމަށާއި، މި 5 ހަދިގެ

ތެރެއިން ޖެއްސުނު ތަހުލީލު ރިޕޯޓު ފިޔަވައި އެހެން ހެއްކެއް ހަދީގެ މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތާއި ނުވަތަ

އެ ޖެއްސުނު ތަހުލީލު ރިޕޯޓާއި ގުޅޭ ގޮތެއް ފެންނަން ނެތް ކަމަށެވެ. މިގޮތުން އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ

ހަދިބަހުގައި އޮންނަ ތަފުސީލު މިހެންގެ ތަރުތީބު މުދައްދަޢީ ނިޔާބަތާ ހިލާފް ކަމަށް ބުނެފައި ނެތް

ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ މެޑިކަލް ޗެކަޕް ރިޕޯޓުގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތަށް އަނިޔާވެފައި

ލިބޭނީ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ފުދުންކަމަށް ދޯރަކުރާތީ ވާހަކައެއް ބޮޑުބޭނުންތެރިކަމެއްގެ ސިފައިގައިވެސް ނެތް ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުން ހާދިސާ ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކިޔައިދިން ފަރާތެއްގެ ހެކިބަހުގައި ވެސް އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ދޭހަކުރިކަމަށް ގޮތުގޮތުން އެއްވެސް ފަރާތަކުގެ ނަފުސު ބަޔާންކޮށްފައި ނުވާ ކަމަށާއި އަދި ތަހުޤީޤުކުރި ފަރާތަކުން ވާހަކަ ކިޔައިދިންއިރު، މިވެނި މިހާރަކަން ތުހުމަތުވާކަމަށް ބުނެފައިވަނީވެސް މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ބަދަހިކަމާއި ދަށުވާތީވެ އެހެން ފަރާތަކަށް ނިސްބަތްކޮށް ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު އަންގައިދޭ ރިޕޯޓުގައި ވެސް މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ފުދުން އެއްވެސް ކަމެއް ހިނގާފައިވާކަން ބޭރުން އެއްވެސް ފަރާތަކުން ބަޔާންވެފައި ނެތް ކަމަށެވެ.

12. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމާ މި މަސްއަލާ ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރުމަށް ދަށުވަމުން ހުރަހަކާ ހަމައެކަނި ހެއްކަކީ، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވީޑިއޯ ސްޓޭޓްމަންޓް އިން މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ލިބިފައި އޮންނަކަން ރިޕޯޓުގައި އޮތުމެއް އެނގޭ ކަމަށާއި، އެހެންނަމަވެސް މިގޮތަށް ބަޔާނެއް ނުކުރޭ، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވީޑިއޯ ސްޓޭޓްމަންޓުން މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ފުރިހައި އޮތުމުގެ ގަރީނާއިން ނެކަނި، އެކަނިގޮތާ ޝައްކެއް ނެތް މިންވަރަކަށް އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ އެއްވެސް ގުނަވަނަކަށް މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ގުނަވަނުން އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނުރުހުމުގައި ވައްދައިފިކަން ސާބިތުވާނެ ހެކިތަކެއް ނެތް ކަމަށެވެ. މި ބުނާގޮތުން ޖެހޭނީ ގަރީނާ ދޭދޭ ޝައްކެއް އުފެއްދުމަކީ އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވީޑިއޯ ސްޓޭޓްމަންޓުން ހަމައެކަނި މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ ތުހުމަތު އެއް ހަމައެކަނި ގޮތަކީ، މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ގުނަވަނުން އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ގުނަވަނަކަށް ވަދެއްދުމުގެ ނޫން ކަމަށާއި، ވަދެއްދުން ސާބިތުކުރުމުގެ ހެކިތައް ނެތް ސާބިތު ނުވާނެ ކަމަށެވެ.

13. އަދި އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ވީޑިއޯ ސްޓޭޓްމަންޓުން ލިބުނު މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިންސީ ލިބިފައިވާ ޕޮއިންޓް ކުރުވާ ސަލާމަތުގައި ވަކި ގޮތެއް ވެފައި އޮތްތަނުގައި އިހްތިމާލުތަކެއް އެބަހުރި

ކަމަށާއި އެގޮތުން؛ (ހ) އަނިޔާލިބުނު ފަރާތާއި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުއާ ދެމެދު ރުހުމުގައި ޖިންސީގޮތުން ހިންގާފައިވުން، (ށ) އަނިޔާލިބުނު ފަރާތާއި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުއާ ދެމެދު ހިނގިކަމެއް ނުރުހުމުގައި ހިނގިނަމަވެސް، ވެއްދުމެއް ނެތި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ޑީއެންއޭ ހިމެނޭ ދިޔައެއް އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވެޖައިނާއާ ހަމައަށް ގޮސްފައިވުން، (ނ) އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނުރުހުމުގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ޖިންސީ ގުނަވަނަކަށް މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ޖިންސީ ގުނަވަން ވައްދާފައިވުން، (ރ) މުޙައްމަދު ނިޔާޒު ދަށު ކޯޓުގައި ބުނެފައިވާ ފަދައިން، ހާދިސާ ހިނގިތާ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތާ ސަފަރުކޮށްފައިވުމުގެ ސަބަބުން ބަޔޮ ޑީއެންއޭ ނަގައިގެންވުން ޓެސްޓް އެނަލިސީ ނުކުރެވިފައި އޮތުން ހިމެނޭ ކަމަށެވެ. މި ހަމަޔަކު އިހުތިމާލުގެ ތެރެއިން ވަކި އިހުތިމާލެއް އެންމެ އިހުތިމާލުތަކަށްވުރެ ފުން ގޮތަކުގައި ކަނޑައެޅުމަށް އިތުރު ހެކި ޤަރީނާ ބޭނުންވާނެ ކަމަށާއި، އަދި ޙައްދުގެ ޖިނާއީ ކުށް ސާބިތުކުރުމުގެ ބޭނުމަށް އެހެން ހެކިޤަރީނާތަކުން އެ އިހުތިމާލަން ކުރިމަތިވާ މިންވަރު ބޮޑުވާ ދަލީލު މިންގަނޑެއްގެ ދަރަޖަ ދަމަވެ، އަނެއް މިން އިހުތިމާލަން ބަރަހަނާ ނުދަރުވާން ފަދަ އުސޫލެއްގެ ސަޕްލިމަންޓް ހިސާބުކުރެވިފައިވާ މިންވަރަކަށް ވާންޖެހޭ ކަމަށެވެ.

14. މީގެ އިތުރުން، މުޙައްމަދު ނިޔާޒުއަކީ ޖުމައިރާ ދެވަނަ ފުރީގެ ރޫމް ނަންބަރު 7 އަށް ވަދުވާން ފަރާތެއް ނޫން ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ވެއްދިޔާ ނޫން ގޮތަކަށް އޮންނާން އެކްސެސް ވަދުވާން އެހެން ގޮތެއް ނޯންނާނެ ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައި ވެއެވެ. އަދި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުން ދީފައިވާ ބަޔާނަށް ބަލާއިރު، އޭނާ ހޮސްޕިޓަލުގައި އުޅެފައިވަނީ 3 ފަރާތަކާއެކު ކަމަށާއި، 3 މީހުންވެސް އޭރު ސެކްސް ހަދާފައިވާކަމަށް ބުނެފައިވާ ކަމަށާއި، ޑީއެންއޭ ރިޕޯޓް އެ ވާހަކަ ގުޅުމެއް ނެތް ކަމަށް އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައި ވެއެވެ. އަދި 3 މީހުން ވެސް ކޮންޑޮމް ކުރިކަމަށް ބުނެފައި ނުވާ ކަމަށާއި، އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ގޮތުން، ކޮންޑޮމް ހިރީ 2 މީހަކު ކަމަށާއި، އަދި އިސްތިއުނާފުކުރި ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، 3 މީހުންގެ ތެރެއިން އެކަކު

އޭނާގެ ކުރިމަތީ ފަރާތް އަނިޔާވެރިވެފުނު ފަރާތުގެ ފައިގައި ކޯއްޓިކަމަށް އަނިޔާވެރިވެފުނު ފަރާތުން ބުނެފައިވާ ކަމަށާއި، ވެޖެއިނާ ހަމައަށް ޗީއެނާ އެކުލަވާ ދިރާއެއް ދަތުރުކުރުމަށް ފަރުޖުގެ އެތެރެއަށް ވެއްދުން ކޯޓުހުން ވާޖިބުވާކަމަށާއި، އަދި ޖިނާއީ މިހުން އެދުންވެރިކަން ބޭރުކުރި ބޭނުމަށްޓަކައިކަމަށް އަނިޔާވީ ފަރާތުން ބުނެފައިވާއިރު، ފައިގައި ކުރިމަތީ ފަރާތް ކޯއްޓި މީހާގެ ދިރާ، އަނިޔާވީ ފަރާތުގެ ވެޖެއިނާ ހަމައަށް ދަތުރުކުރުމަށް ވަކި ވަފާތް ވާނީ ކަމަށާއި، މިހިން އެއް އިހުމާލުވާކަން އެކަށީ މަސްލަހަތު ކުރުމުގެ ސަބަބެއް ނުވާކަމަށް.

ކުށް އަދި ހުކުމް

15. މި މައްސަލައިގައި ދައުވާލިބުނު ތިން މީހުންގެ މައްޗަށްވެސް ހުރި ތުހުމަތު އެއް ހުކުމަކަށް. ދައުލަތުގެ ފަރާތުން މި އިސްތިއުނާފުގެ މައްސަލައިގައި ޖަވާބުދާރީވުން ބުނެފައިވަނީ ޖިނާއީ ކުރުގެ ގާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހުކުމަށް 5 ބާވަތެއްގެ ހުކުމް ސާބިތުވާ މިންވަރަށް ކޮޅަށް ހުރަހެއްޓުމަށް ކަމަށާއި، އުސޫލެއްގެ ގޮތުން މި މައްސަލައިގައި ހުރި އެއް ހުކުމަކަށް ނަމަވެސް ކޮންމެ މީހަކަށް ކުށެއްވެއްޖެ ހުކުމް ދޭންވާނީ ތަފާތުކޮށްގެން ކަމަށެވެ. އެގޮތުން އުމުރު ފައިސާއާ އެކަނި ކުށްވެރިވާ އެ ކޯޓަކުގެ ފާހަގަކޮށްފައި ހުރި ބިއްލިޔާ ތަފްޞީލުން އުމުރު ފައިސާގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ފެނިފައި ވުމެވެ. އަދި އާދޭސް ފައިސާގެ ޖެހުނު ކުރެވުނު މިހާރު ހަރުގެ ފާހަގަ ބުނެ ދަރުނަ ތަޅުގެ ތަފްޞީލް ނިކުން ބާރީ އިތުރުކުރުން ފެނިފައި ވެއެވެ. މުޙައްމަދު ނިޔާގެ ޖެހުނު އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ވެޖައިނަލް ސްވޮބްތަކުން ފެނިފައި ވެއެވެ. އުމުރު ފައިސާލް އަޔާ ޝަރުގެ އަމަލު ހިންގުން އިރު އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ކޯޓަކުގެ ޝަރަފް އެބްސެންސް ކަމަށްވާތީވެ، ކޯޓަކުގައި ހުނަރު ތަކެތީގައި އުމުރު ފައިސާގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ހުރުން އެކަށީގެންވާ ކަމަށް ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވެއެވެ. އަދި އާދަމް ފައިސާގެ ޖެހުނު ފިންގަރފައިސް ބާރީ އުމުރުކުރުން ކަމަށްވެފައި، ބާރީ އުމުރުތަކު ރިސާޖެގައި ބޭނުންކުރުމަކަށް ގެންގުޅޭ އެއްޗަކަށްވެފައި އެކައްޔާ ސަބަބުތަކަށް

ހާމީން ފައިސަލްގެ ޑީއެންއޭ އެ ބާޒީސް އުޅަރަން ބަދަލުވުމުގެ ފުރުސަތު އޮތް ކަމަށް ހައިކޯޓުން ނިންމާފައިވެއެވެ. އެހެންނަމަވެސް އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ވެޖައިނާއިން މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ޑީއެންއޭ ފެންނަން ދެވޭ ސަބަބެއް މި މައްސަލައިގެ އެއްވެސް މަރުޙަލާއެއްގައި ނިޔާޒަށް ދޫކޮށްފައި ނުވާކަމަށް ހައިކޯޓުން ކަނޑައަޅުއްވާފައި ވެއެވެ.

16. ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނު[3] ގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ވާގޮތުން "ރޭޕްކުރުން" މާނަކޮށްފައިވަނީ "ދުލަ ފިރިން ކުލުގައި ނުވާ ދުލިހުންގެ ގުދުގައި، މީހެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނެއް، އެހެން މީހެއްގެ ޖިންސީ ގުނަވަނަކަށް ނުވަތަ ޖިންސީ ގުނަވަން ނޫން ގުނަވަނަކަށް، ކިތަންމެ ކުޑަ މިންވަރަކަށް ނަމަވެސް، އެ މީހެއްގެ ރުހުމާ ނުލައި ވެއްދުން" މި ގޮތަށެވެ.[4]

17. މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު ނިޔާޒު އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ރޭޕްކުރިކަމަށް ބުނެ މުޙައްމަދު ނިޔާޒާ ދެކޮޅަށް ދައުލަތުން ހުށަހަޅުއްވާ އެންމެ މައިގަނޑު ދަލީލަކީ އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ހެކިބަހާއި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ފަރުޖުގެ ބޭރުގައި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ ސިމަން ފެނިފައި ހުރިކަމުގެ ޑީއެންއޭ ހެއްކެވެ. އެހެން ކަމުން މި މައްސަލައިގައި މުޙައްމަދު ނިޔާޒުގެ މައްޗަށް ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް ދެކަމެއް ސާބިތުވާން ޖެހެއެވެ. އެއީ:

(ހ) މީހަކު ނުވަތަ ބަޔަކު އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ރޭޕްކުރިކަން.

(ށ) މުޙައްމަދު ނިޔާޒާއި ކުށާއި ގުޅުވައިދޭ ޑީއެންއޭ ހެއްކަށް ބަރުދަން އެހެން ހެއްކެއް ނުވަތަ ގަރީނާއެއް އޮތްކަން.

---

3 ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

4 ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނު (ޤާނޫނު ނަންބަރު: 17/2014) ގެ 6 ވަނަ މާއްދާގައި ރޭޕްގެ ކުށް ކަނޑައަޅާފައިވާ ގޮތް ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނަށް ގެނެވުނު ފުރަތަމަ އިސްލާހު (ޤާނޫނު ނަންބަރު: 25/2021) އިން ވަނީ ބަދަލުކޮށްފައެވެ.

ރުޖޫޢުކުރި ކަމުގެ ޙުކުމް

18. އަންހެނުންނާ ދެކޮޅަށް ހިންސާ މިފަދަ ކުށްތަކަކީ ސިއްރިއްޔާތުގައި ހިންގާ ކުށްތަކެއް ކަމަށްވާތީވެ، މި ފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ހާދިސާ ހިނގިތަން ދެކެން ފެނުން ހެކިން ގިނަފަހަރު ނުލިބެއެވެ. އަދި ބަޔެއް ފަހަރު ކުށްކުރަނީ އަނިޔާވެރިޔާގެ ނުވަތަ އެކުށްވެރިޔާ ގޮތަކަށް ކުށްކުރާ މީހާގެ ސިއްރު ވަންހަނާ ވާން ގޮތަކަށް ތިބެގެންނެވެ. އެ ސަބަބަކާހުރެ މިފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ސާބިތުކުރުމަށް އޮންނަ ހުރަސް މިންގަނޑު ޖިނާއީ ކުށުގެ ޤާނޫނުން[5] ބަޔާންކޮށްފައި ވެއެވެ. އަދި މިފަދަ މައްސަލަތައް ނިންމުމުގައި މީގެ ކުރިން ސުޕްރީމް ކޯޓުން ނިންމާފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލް ވ. އަޙްމަދު މުޚްތާރު[6] ގަޟިއްޔާގައިވާ ހުކުމުގެ ހަމަތަކަށް މި ބާވަތުގެ މައްސަލަތަކުގައިވެސް ރިޢާޔަތްކުރަން ޖެހޭނެއެވެ. މިގޮތުން، ހާދިސާ ހިނގިތަން ދެކެން ފެނުން ހެކި ނެތް ނަމަވެސް، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ކަންވީގޮތް ކަމަށް އޭނާ ބުނެދޭ ބަޔާނާއި ނުވަތަ އެ އަންހެން މީހާގެ ބަޔާނަށް، އެއީ މައިގަނޑު އަސާސްތަކަން ބަލައިގެން، އަދި އިތުރު ހެކިތައް ގަރީނާއިން އެ ބަޔާނަށް ބާރުލިބިދޭނަމަ މި ފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ދަޢުވާ ސާބިތުކުރުމަށް ފުދޭނެއެވެ.

19. ޖިންސީގޯނާގެ ޝިކާޔަތްތަކަށް އަނިޔާލިބިގަތް އަންހެނާގެ ހަށިބަދަނަކީ އެންމެ ބޮޑަށް ހުރި ހެއްކެވެ. ޖިންސީގޯނާގެ ޝިކާޔަތްތަކުގައި އަނިޔާލިބިގަތް އަންހެނާގެ ހަށިބަދަނުގެ މައްޗަށް ބޮޑަށް އެފަދަ މައްސަލައެއްގައި ފޮރެންސިކް ނުވަތަ ސައިންޓިފިކް ހެކި ހުށަހެޅުނު ނަމަ ނުވަތަ އެ ހެއްކަށް ބާރުދޭ އެހެނިހެން ގަރީނާ ހުށަހެޅޭ ނަމަ، ޝަރީޢަތުގެ ކުށް ސާބިތުކުރަން ފުދެއެވެ. މި ގަޟިއްޔާ ބިނާކޮށްފައި މިވަނީ ސުނަނު އަބޫދާއޫދާއި ދާއިމީ ނަސާއީގެ އަންނަނިވި ޙަދީޘްގެ މައްޗަށެވެ.

ޢަލްޤަމާ ބުނު ވާއިލް އޭނާގެ ބައްޕަގެ ކިބައިން ރިވާ ކުރެއްވިއެވެ.

---

[5] ޤާނޫނު ނަންބަރު 17/2014

[6] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ގަޟިއްޔާ

عَنْ عَلْقَمَةَ بْنِ وَائِلٍ، عَنْ أَبِيهِ، أَنَّ امْرَأَةً، خَرَجَتْ عَلَى عَهْدِ النَّبِيِّ صلى الله عليه وسلم تُرِيدُ الصَّلاَةَ فَتَلَقَّاهَا رَجُلٌ فَتَجَلَّلَهَا فَقَضَى حَاجَتَهُ مِنْهَا فَصَاحَتْ وَانْطَلَقَ فَمَرَّ عَلَيْهَا رَجُلٌ فَقَالَتْ إِنَّ ذَاكَ فَعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا وَمَرَّتْ عِصَابَةٌ مِنَ الْمُهَاجِرِينَ فَقَالَتْ إِنَّ ذَلِكَ الرَّجُلَ فَعَلَ بِي كَذَا وَكَذَا . فَانْطَلَقُوا فَأَخَذُوا الرَّجُلَ الَّذِي ظَنَّتْ أَنَّهُ وَقَعَ عَلَيْهَا فَأَتَوْهَا بِهِ فَقَالَتْ نَعَمْ هُوَ هَذَا . فَأَتَوْا بِهِ النَّبِيَّ صلى الله عليه وسلم فَلَمَّا أَمَرَ بِهِ قَامَ صَاحِبُهَا الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهَا فَقَالَ يَا رَسُولَ اللَّهِ أَنَا صَاحِبُهَا . فَقَالَ " اذْهَبِي فَقَدْ غَفَرَ اللَّهُ لَكِ " . وَقَالَ لِلرَّجُلِ قَوْلاً حَسَنًا . قَالَ أَبُو دَاوُدَ يَعْنِي الرَّجُلَ الْمَأْخُوذَ وَقَالَ لِلرَّجُلِ الَّذِي وَقَعَ عَلَيْهَا " ارْجُمُوهُ " . فَقَالَ " لَقَدْ تَابَ تَوْبَةً لَوْ تَابَهَا أَهْلُ الْمَدِينَةِ لَقُبِلَ مِنْهُمْ " . قَالَ أَبُو دَاوُدَ رَوَاهُ أَسْبَاطُ بْنُ نَصْرٍ أَيْضًا عَنْ سِمَاكٍ .[7]

"ނަބިއްޔާ ރަސޫލާގެ ދުވަސްވަރު، އަންހެނަކު ނަމާދަށް ދަނިކޮށް، އަނދިރިކަމުގެ ތެރޭގައި ފިރިހެނަކު އޭނާއާ ބައްދަލުކޮށް ގަދަކަމުން ޖިންސީގުޅުމެއް ހިންގައި އެ އަންހެން މީހާ ހަޅޭއް ލެވުމުން ދުވެ ފިލިއެވެ.[8] އަދި އެ އަންހެން މީހާ އެ ތަނުގައި ހުއްޓާ މީހަކު އެ ތަނަށް އައުމުން ކަންވީ ގޮތް އެ އަންހެން މީހާ އެމީހާއަށް ކިޔައިދިނެވެ. އަދި އެ އަންހެންމީހާއާ މުހާޖިރުންގެ ބައެއް ދިމާވުމުންވެސް އެ ވާހަކަ ކިޔައިދިނެވެ. ދެން އެމީހުން އެ ޢަމަލު ހިންގި މީހާ ހޯދަން ދިޔައެވެ. އެމީހުން އެމީހާ އެ އަންހެންމީހާ ގާތަށް ގެނައުމުން، އެ އަންހެންމީހާއާއި ގަދަކަމުން ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގީ އެފިރިހެން މީހާކަމަށް ބުނުނެވެ. އެއަށްފަހު އެމީހުން ނަބިއްޔާ ރަސޫލާގެ އަރިހަށް ދިޔައެވެ. އެ ފިރިހެން މީހާ ރަޖަމްކުރުމަށް އިރުޝާދު އެންގެވުމުން އެ އަންހެންމީހާއާދު އެ ޢަމަލު ހިންގި ފިރިހެން މީހާ ތެދުވެ ނަބިއްޔާ ރަސޫލާއަށް ދެންނެވިއެވެ. އޭ الله ގެ ރަސޫލާއެވެ. އެއަންހެންމީހާއާދު އެ ޢަމަލު ހިންގީ ތިމަންނައެވެ." އެއިރުން ރަސޫލާ އަންހެން މީހާއަށް ވިދާޅުވިއެވެ. ދާށެވެ. އެކަލޭ ކަނބަލޭގެ އަށް الله އަފޫކުރައްވައިފިއެވެ. އަދި ގެންގޮސް މީހާއަށް ރަސޫލާ ހެޔޮބަސްފުޅު ވިދާޅުވިއެވެ. އެއަށްފަހު އެއަންހެންމީހާއާދު އެ ޢަމަލު ހިންގި ފިރިހެން މީހާ ރަޖަމް ކުރުމަށް ނަބިއްޔާ ރަސޫލާ އަންގަވައިފިއެވެ. ދެން ރަސޫލުﷲ ވިދާޅުވިއެވެ. އޭނާ ތައުބާވި ފަދައިން މަދީނާގެ އަހުލުވެރިން ތައުބާވެއްޖެނަމަ އެ އެންމެންގެ ތައުބާ ގަބޫލުކުރެއްވިހެވެ."

މި ފަދަ އެހެން ރިވާޔަތެއްގައިވެއެވެ.

حَدَّثَنَا عَلِيُّ بْنُ حُجْرٍ، حَدَّثَنَا مُعَمَّرُ بْنُ سُلَيْمَانَ الرَّقِّيُّ، عَنِ الْحَجَّاجِ بْنِ أَرْطَاةَ، عَنْ عَبْدِ الْجَبَّارِ بْنِ وَائِلِ بْنِ حُجْرٍ، عَنْ أَبِيهِ، قَالَ اسْتُكْرِهَتِ امْرَأَةٌ عَلَى عَهْدِ رَسُولِ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم فَدَرَأَ عَنْهَا رَسُولُ اللَّهِ صلى الله عليه وسلم الْحَدَّ وَأَقَامَهُ عَلَى الَّذِي أَصَابَهَا وَلَمْ يُذْكَرْ أَنَّهُ جَعَلَ لَهَا مَهْرًا.[9]

އަބްދުއްޖައްބާރު ބިން ވާއިލު ބިން ހުޖުރު ރިވާކުރައްވާފައިވެއެވެ. އެ ކަމާގުޅޭ ބަހެއް ބުނެއެވެ. ސަލާމާއި ސަލާމްލެއްވުމާ އިހުރު ...ގެ ޒަމާނުގައި ގަދަކަމުން ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގާފައިވާ އަންހެނަކަށް ...

---

[7] https://sunnah.com/abudawud:4379; https://sunnah.com/tirmidhi/17, Jami` at-Tirmidhi 1454, Book 17, Hadith 37

[8] މިތަނުގައި ޖިންސީ ... ނެތް ސަނަދަކަށް ގެނެވިފައެވެ. ފުރަތަމަ ސަނަދަކީ ތިރުމިޛީ މި ޙަދީޘް ރިވާކުރައްވާފައިވަނީ باب ماجاء فى المرأة إذا استكرهت على الزنا (އަންހެނުންގެ މައްސަލަ ޖިންސީގުޅުމަށް ގަދަކަމުން އައިސްފައިވާ ބާބު) ގެ ދަށުގައެވެ. ދެވަނަ ސަނަދަކީ މި ޙަދީޘްގެ ... އިތުރު އެކަށައެޅުން މި މައްސަލައިގައި އަދިވެސް ރިވާކުރައްވާފައިވާ ރަސޫލާ ރިވާކުރައްވަނެވެ.

[9] https://sunnah.com/tirmidhi/17 Jami` at-Tirmidhi 1453, Book 17, Hadith 36

މުސްތަޤްބަލުގައި އިތުރު އުފަންވާ ކުއްޖާ އަންހެން މީހާއަށް އަދަބު ނުދެއްވާނެއެވެ. ނަމަވެސް އެ އަންހެން މީހާ ގެނު

އެ ޙަމަލު ވިހެއި މީހާއަށް އަދަބު ދެއްވިއެވެ. މި ބަޔާންގެ ތެރޭ އެ އަންހެންމީހާއަށް އިތުރު އުކާލުމުގެ ރަނގަޅު

ކަނޑައެޅުމުގެ ފާހަގަ ވިދާޅެއް ނުވެއެވެ.

20. ފަހުން މި ބައްލަވާލެއްވުނު ބަޔާނާ، އިޖުތިހާދީ ބައްލަވާލެއްވުމާ އަންހެން މީހާ ބޭނުމުގެ މައްސަލަ

އިތުރު ގަޅިއާ ހުކުމްގެ ނަމަ ބޮޑުގެ ކުރު ސާބިތުވާނެ ކަމުގެ ދަލީލު ދެއްކުމުގެ ގޮތުންނެވެ. މި

ބަޔާނުގެ ގޮތާ ގުޅޭ އިޖުތިހާދީ ވިދާޅުވި ޝަރީޢަތް ދަނޑުވަރުގެ ހުކުމް ބައްލަވާލައްވައި އެ ފިޔަވަޅު

މީހާގެ ހަށިހުނގާއި، އެބައިމީހުން ތިރީ މީހާ ޤަބޫލު ހައްޔަރު ކުރުމަށް ލިބޭނެ ގޮތާ އަތާއި، އަދި

ލިބޭނެ އަންހެނާގެ ހުކުމުގެ މައްސަލަ ބައިތައް ކަމެއްވެއެވެ.[10] މި ހާދިސާގައި 4 ހުކުމް ދެއްކުމަށް

ޝަރީޢަތް އެ އަންހެން މީހާއަށް އަންގާލައި ނުވެއެވެ. އަދި އަންހެން މީހާގެ މައްސަލަ

ގޮތުގެ އަދަބު ދެއްވާލައިފައި ނުވެއެވެ.

21. ރިވާވެގެންވާ ޙަދީޘްގައި އިސްލާމީ އުއްމަތުގެ ދުވަސް ހަމީދާ، ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ

ޒަމާނުގެ ދުވަސްވަރު އުކާލުމާ ހަމައަށް އަންހެން ކަށަވަރު ގޮތުގެނެވެ. އެ ކަށަވަރު ރަސޫލުﷲ

ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމްގެ ދެކޮޅުގައި އެއީ އަޅާ ވަރަށް ނިކަމެތި ގޮތަކީ މީހުން ކަމެއްކަމަށް، އެއީ ނިމުމެއް

ވިލާތް، އެއީގެ ގަތަލް ފިޔަވަޅު އަރައި ގަދަކަމުން ޖިނާކުރި ކަމަށް، އެއީހަމަ އުކާލް އެނގިނި

ހުރުމުން ހުރިހާމުން ކަމަށް، އެއީހަމަ ޖިނާ ހަމަޔާ ދިން ފިޔަވަޅު މީހާގެ ސަލާމް ހަނދާންކުރި

ނަމެވެ. މިގޮތަށް އެ ކަށަވަރު ދެންނެވުމުން، ރަސޫލުﷲ ޞައްލަﷲ ޢަލައިހި ވަސައްލަމް އެ

އަންހެން މީހާގެ ވާހަކަ ގަބޫލުކުރައްވައި، ޖިނާގެ ކުށުން އެ އަންހެން މީހާ ބަރީއަ ކުރެއްވިއެވެ.[11]

---

[10] Mohammad Hashim Kamali, *Crime and Punishment in Islamic Law – A Fresh Interpretation* (2019) Oxford University Press, p.68

[11] Ibid.

މިއިން އެނގެނީ ރާއްޖޭގެ ކުރުގެ އަނިޔާވެރިވުން މީހުންގެ ހިޔާލަށް އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގައި ދީފައިވާ ބަރަދަންވެ.

22. އޭގައި މިއީ މައްސަލައިގައި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް، ތަހުޤީޤާއި ޝަރީޢަތުގެ މަރުޙަލާގައި ދީފައިވާ ހިޔަރިން ބަޔާނާއި ޖުމްލައިގާ ދެވަނަފުށި ކޯޓްރިޕޯޓުގެ ބިލް ޓްރާންސްކްރިޕްޓުގައި ހުންނަ 7 ނަންބަރު ކޮޕީގައި 15 ފެބްރުއަރީ ދުވަހުގެ ރޭގެ ގެންދަވުގެ ވަގުތުއްގައި ބަޔަކު އާނާ ރަޖިސްޓަރީކޮށް ގެބޫލުކުރެވެއެވެ. އަދި އުހިޔަބަހުގައި އަނިޔާވެރިވުން އަންހެން މީހާ ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތައް އުހިނހެން ހުއްޓައި ގަޔާނާއިން ކޮރަބުރިޓް[12] ކުރެވެއެވެ. މިގޮތުން:

(ހ) އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތައި ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގާފައިނުވާކަން ބުނެ އެ އަމަލަށް އިންކާރުކޮށްފައިވާ މުޚްއަމަދު ނިޔާޒު (އިސްމާއިލްނާޒުކާ ފަރާތް) ގެ މަނި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ފަރުޖުގައި ހުރިކަން، ހާރިސާ ހިނދު ފަހުން ތަޙްލީލްކުރި ނުވަނީސް އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ފަރުޖުން ނެގުނު ސާމްޕަލްގެ ޑީއެންއޭ ތަހުލީލުން ކަނަވަރު ކުރެވިފައި ވެއެވެ.

(ނ) ހާރިސާ ހިނދުފަހުން ތަޙްލީލްކުރި ނުވަނީސް އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ބެލި ޑޮކްޓަރު ދުކާންފައިވާ މެޑިކަލް ރިޕޯޓުގައި ޝަރީޢަތުގައި ދީފައިވާ ބަޔާންގައި ބުނެފައިވާ އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ގެ ކުރިމަތި ފަރާތް ބޭރުގައި ދުރަށްފައި ހުރި ތަޅުއް ހުރި ކަމަށާއި ބަޔާބުވުން ޖަހާކުރުވިނީ ގަދަކަމުން ނުނި އަނިޔާއެއް ލިބޭ ކަހަލަ ގޮތަކަށް ކަމެއް ހުރި ގޮތަކަށް ބަރުތަކަށް ހުރިކަމަކަން ކަމަށާއި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް އެކަ ބައިވަރު ފަހަރު ސެކްޝުއަލް ކޮންޓެކްޓްވައި ހުރި ކަމަށާއި، އެކާއަށް ޖަހާކުރާ ގޮތުގެ ސެކްޝުއަލް އެބިއުސްކުރީއާ ކަމަށާއި، ނިސާންތަށް ފެންނަނީ އެގޮތަށް ކަމަށެވެ.[13]

12 ޖަމުޢުގެ މާނަ - ބާރުލިބޭ

13 ކްރިމިނަލް ކޭސްގެ ހުކުމުގެ 12 ވަނަ ސަފުހާ.

(ނ) ހާދިސާ ހިނގި ބޮޑު ސްޓޯންކޮލަމްއަކީ ގެ ކޮޓަރި ނަންބަރު 7 ގެ ފާޚާނާގެ ދޮރު ދޮރޮށަ ތެރޭގެ ތިރިއިން ނުވެސް ހުދުކުލައިގެ ބާލީސް އުރައިން މި މައްސަލައިގައި ތުހުމަތުކުރެވިގެން ދައުވާކުރެވުނު އެހެން މީހެއް ކަމަށްވާ ޙާލިން ފައިސަލްގެ ޑީއެންއޭ ފެނިފައިވެއެވެ.

(ރ) ހާދިސާ ހިނގި ބޮޑު ސްޓޯންކޮލަމްއަކީ ގެ ކޮޓަރި ނަންބަރު 7 ގެ ފާޚާނާގެ ދޮރު ދޮރޮށަ ތެރޭގެ މަތީގައި ހުރި ބިއްލޫރި ތެރޭގެ ބޭރުން ނެގުނު ޓޭޕަށް ފިންގަރޕްރިންޓްގެ ނިޝާނާއި މި މައްސަލައިގައި ދައުވާކުރެވުނު، އަދި އެ ކޮޓަރީގެ ބަބިލަށްގެ ގޮތުގައި މަސައްކަތްކުރި އުމަރު ފައިސަލްގެ ވަހީދު ޝަރީފްގެ އިނގިލީގެ ނިޝާން ދިމާވެއެވެ.

(ބ) މައްސަލައިގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ދިފާޢަ ބަޔާންކުރި އޭނާ ރަށްކާތެރިކުރުމުގައި ބައިވެރިވި ތިން މީހުން ކަމަށް ބުނެފައިވާނެ، އަދި އޭނާގެ ފަރުޖާގެ ތިޔައަށް ޖަހަލު ވެއްޓި ދެމީހުން ކަމަށް ބުނެފައިވާނެ، އަދި އެ މީހުން ކޮޓަރީގެ ތަޅުންގަނޑުގެ މައްޗަށް އަތުންވެރިކަން ފުއްދިކަމަށް ބުނެފައިވާނެ، އަދި އެމީހުން ތަޅުންގަނޑު ފޮނުންކަމަށް އަނިޔާވެރިން ފަރާތުގެ ބައާންގައި ބުނެފައިވާނެ، އަދި އޭނާ ރޮއްތާކުރުމަށްފަހު ފާހަނާއަށް ވައްދިކަމަށް ބުނެފައިވާނު ކޮޓަރީގެ ފާހަނާގެ ދޮރު ދޮރޮށަ ތެރޭގެ ތެރެއިން ފެނުނު ބާލީސް އުރަ އަޅާ މި އަމަލު ހިންގި މީހުން ތަޅުންގަނޑު މައްޗަށް އަރުވާ ފުއްދުމަށްފަހު ތަޅުންގަނޑު ފޮހެން ބޭނުންކުރި ބާލީސް އުރައަކަށް ބަލާފާކަމަށް ހާދިސާ ހިނގިތަން ތަހުގީގުކުރި އޮފިސަރުން ދެކެއެވެ. މިހާދިސާއާއި ގުޅިގެން ކުރެވުނު ތަހުގީގުގައި މިކޮޓަރިން ނަގާފައިން ސާމްޕަލް ތަކުގެ ތެރެއިން ޑީއެންއޭ އޮޅިގެންސް ފެނިފައިވުމުން، އަނިޔާވެރިން ފަރާތުގެ ފަރުޖާގެ ތެރެއަށް ޖަހާލު ވެއްޓި ދު މީހުން ކަމަށް ބުނާ ބުނުމަކީ ބާރު ލިބޭއެވެ. އަދި އެކޮޓަރީގެ ފާހާނާ ތެރޭގެ މަތީން ބިއްލޫރި ތެރޭގައި

ކޮންމެވެސް ވަރަކަށް ފެން ހުރުމުންނާއި އެ ތަރީގެ ބޭރުން އުމަރު ފައިސަލުގެ ވާއަތުގެ ފިންގަރޕްރިންޓް ފެނުމުން އެ ތަރީގައި ވައްދުން ހިފައިގެން ކަނާއަތް ދޮށީ ނުވަތަ ކަނާއަތުން އިސްކުރު ދޫކޮށް ވައްދުން ތަރި ހިފައިގެން ހުރެ އެ ތައްބަރު އިސްކުރުން ފެން އެޅީ އުމަރު ފައިސަލްކަން ދޭހަވާތީ އަނިޔާލިބުން ފަރާތުގެ ހިލިބަރުން މި އަދަދުގައި ތިން މީހުން ބައިވެރިވެފައިވާ ކަމަށް ބާރު ލިބެއެވެ.

(ށ) ކުށުގެ ފުރި ބަލައި މަރުދޭގެދުރި އޮފިސަރު ޕޮލިސް ޗާނިސް ކާޝިރަތު ފަރީޝް އަހްމަދުގެ ކްރައިމް އެޑީ ސީން ރިޕޯޓުގައި ބުނެފައިވާ ކޮޓަރީގައި ހުރި ގަބޮޑު ބެޑް މޭޒުގައި އަނގުން މިހާރު ބައްދަލު މިހާރު ގޮތަކުން ބަލައިގަނެ އަދި ނިސްބަތުން ބަރުވާރަ ގޮތަކުން އަނގުން މިހާ އެއްސުވަން ބަދަލުކުރި ބައެއް އަނބުރައިން ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށާއި، އަނބުރައިދިޔައީ ހުރި އެއްސުވަން ޖަހާފައިހުރި ގޮތަށް ވަނީ މާރާމާރީ ކަމަށެވެ. އަދި އެނދު މަތީގައި އަޅާފައި އޮތް ބެޑްޝީޓު މަތީގައި އިސްތަރިތަކެއް ހުރިކަން ފާހަގަކުރެވޭ ކަމަށާއި، އެ އިސްތަރިތަކީ ފިހުތިކް ހުރާ އާއި ވަރުތަރު އިސްތަރިތަކެއް ކަމަށެވެ. އަދި ރަތް ކުލަގައި ކޮސްފާސް ރިސްޗުގެ ބެޑް ސަރަހައްދުގައި ހުރި ކަމަށް ބާޖާ ދަށުވެ ހުރިކަން ފާހަގަ ކުރެވޭ ކަމަށެވެ. އަދި ރަތް ފާހަގަތަކުގެ މުސްތަޤްބަލަ ތެރި ފާހަގަތަކުގެ ތެރޭގައި އަދި ތެރެއިން ކަހެރު ސޮޔަސްއަރާ ހުރި ކަމަށެވެ. ދެކޮޅަށް ބަލައި ފާސްކުރިއިރު، ބާތަކުން އަތިރިމަތުގެ ފާރާގެން ފާހަގަކުރި ތަރުތީބުން ހުރި ކަހާސާ ތަށުގެ އިޖަލާސްމަތި ތަތް ހުރި ރަށްވެސްވަރު ކަމަށެވެ. އަދި ތަށް ރަށްވެސްވަރު ދޭހަ ތިބެޖެހެން ބެހުމަށް ބޭނުމަށް އުޅުވަރު ކަމެއް ނިސްބަތަކަށް، ވަރުވަރު ދިރާސާކުރުމުގެ ކަށަވަރު ތިބެ ހުރިކަމަށް ގޮތް ސިއްރުގައި ހުރި ކަމަށެވެ.

(ހ) ހާދިސާ ހިނގިތާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވަނީސް އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ބަލި ދު ސައިކޮލޮޖިސްޓުން ބުނުފައިވަނީ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތަށް ޕޯސްޓް ޓްރޯމެޓިކް ސްޓްރެސް ޑިސޯޑަރ (ޕީޓީއެސްޑީ) ޖެހިފައިވާ ކަމަށް ނިންމުމަށް ބޭނުންވާ ޝަރުތުތަކެއް ފުރިހަމަ ވެފައިވާ ކަމުގެ އަލާމާތްތަކެއް އެބަހުރި ކަމަށެވެ. އަދި އެ އަލާމާތްތަކަށް ފަރުވާ ދިނުމަށް އެނާ 20 މާގައި ތެރަޕީ ހުށަހާ ހަމައަށް 12 ފަހަރެއްގެ މެދުން އަނިޔާލިބުނު ފަރާތާ އާއި ބައްދަލުކުރުމަށް ކަމަށެވެ. އަދި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތަށް ޕީޓީއެސްޑީ ޖެހިފައިވަނީ ދިފާޢުވެރިޔާގެ ހަރަކާތްތަކުގެ ސަބަބުން ގޮތަކަށް ޖިންސީ ގުޅުން ހިންގުމުގެ ސިފަ ނަގައިދޭއިރުގެ ގޮތުން ކަމަށް ސައިކޮލޮޖިސްޓުގެ ރިޕޯޓުގައި ބުނެފައި ވެއެވެ.

23. މިގޮތުން ބަޔާންކުރެވުނު ވާހަކަތަކުން، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ހާދިސާ ހިނގިދުވަހު ހިތީ ހަގީގަތާ އެއްގޮތަށް ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ބަޔާނުގައިވާ ވާހަކަތަކީ އެކަމާ ހިލާފަށް ގެންގުޅުނު ގަބޫލުކުރުމެވެ. މިގޮތުން ގެނބިފައިވާ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ބަޔާނުގައި ދައްކާފައިވާ ވާހަކަތައް ކޮރަޕްޓް ކުރެވިފައެވެ. މީގެ، ބައިގަ ޖިނާއީ ދައުވާ ފިޔަ ފޮނުވާފައިވާ ރިޕޯޓުގެ (ސީޑީ ސެންޓްރަލް ސޯރސް) ތާރީޚް 7 ނޮވެމްބަރު 2015 ވަނަ ދުވަހުގެ ރިޕޯޓުގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ޚިޔާނާތްވެފައިވާކަން ސާބިތުކުރާ ނަތީޖާ ފެންނަކަމަށް ސާބިތުވެއެވެ.

<u>މުޤައްރަރ ނިޔާއާ ގުޅޭ ގޮތުން ދެއްކި ޝަރީޢަތް ހާލު</u>

24. ޕްރޮސިކިއުޝަނުގެ ބަޔާނާއި ޤަރީނާތަކަށް ބަލާއިރު، ޖިނާއީ ދައުވާ ފިޔަ ފޮނުވާފައިވާ ރިޕޯޓުގެ (ސީޑީ ސެންޓްރަލް ސޯރސް) ތާރީޚް 7 ނޮވެމްބަރު 2015 ވަނަ ދުވަހުގެ ރިޕޯޓުގައި ބަޔާން އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ޚިޔާނާތްވެފައިވާކަން ސާބިތުކުރާ ނަތީޖާ ފެންނަކަމަށް ސާބިތުވެއެވެ. މި ރިޕޯޓުގެ 17 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ގޮތުން، އެ ހާދިސާ ހިނގިތާ ގިނަ ދުވަސްތަކެއް ނުވެ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ފަރާތުން ތާރީޚް ނަގާފައިވާ ސާމްޕަލްތަކުން މުޤައްރަރ

ނިޒާމުގެ ސިފުން ޕްރޮސީޖަރ ހުރިކަމުގެ ޖީނަސް ހަލާ ހިފަހައްޓައިފައެވެ. އެ ވަގުތު މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ސިފުން ޕްރޮސީޖަރ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ފަރުދުގެ ބުރަގައި ހުންނަންނީ ސަބަބު މި މައްސަލަ އިސްތިއުނާފުކުރާ މުއްދަތު ނިޒާމު ޝަރީޢަތުގެ އެއްވެސް މަރުޙަލާއެއްގެ ބޭނުންކުރައްވައި ނުވެއެވެ. އަދި މި މައްސަލައިގެ ބަޔާންގައި ހެކި އިސްތިއުނާފުކުރައްވައި ވަނީ ހުށަހަޅުއްވާ ގޮތުގެ ބޭނުން ކުރުމަށެވެ.

25. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ބުނެފައިވަނީ މުއްދަތު ނިޒާމު މި މައްސަލައާ ގުޅޭ ގޮތުން ބަޔާންކުރެވުނު ދައުލަތުން ހުށަހެޅި ހަމައެކަނި ކޯޓަކީ، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވުޒާރާތާއި ސުޕްރީމް އިން މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ޖީނަސް ލިބިގަތް އަސްނަހަމަން ޖީނަސް ތިޖޫރީގައި އަސްނަ އަސްލު ކުރާނެ ކަމަށާއި، އެކުންފުނީ ލިބުނު ބަދަލުގެ އަދި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވުޒާރާތް ސުޕްރީމްއިން މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ހުރިހާ ޖީނަސް އަސްލުގެ ގެރިހާއިން ކުރީ، ކުރީގެނާ ޝައްކެއް ނެތި މިންވަރަކީ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ އެއްވެސް ގޮތަކަށް ގުނަވަނަކީ މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ޖީނަސް ގުނަވަނަށް އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނުރުހުމުގައި ވަކިވެފައިވާން ސާބިތުވާނެ ނުވަތަ ނުހުންނަ ކަމަށެވެ. މި ބުނުވުން ޖީނަސް ގެރިހާ ގުރު ޝައްކު އެހެރީގައިތިވާ ކަމުގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނުއްވައި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ވުޒާރާތާ ހަމައަށް މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ޖީނަސް ތަޢުރީފުކުރުގެ ފުރުސަތު އެބަ ހަމައެކަނި ބޭނުން، މުއްދަތު ނިޒާމުގެ ޖީނަސް ގުނަވަނަ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ގުނަވަނަކަން ވަކިކުރުވައި ނުރުން ކަމަށާއި، ސާބިތުކުރުމަށް ތިޖޫރީ ކުރަން ސާބިތު ނުވާނެ ކަމަށެވެ.

26. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބިނާކުރައްވާފައިވާ ޕްރޮސީޖަރުގެ ޝަކުވާ މުއްދަތު ނިޒާމުގެ މައްސަލަ ހުށަހަޅައިފާ ހިލާފަކީ (1) ޤާނޫނީ ބަޔާނުގެ ބުރަދު <u>(2) އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ހިލާބަސް</u> (3) <u>އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ މެދުވާ ލިބިފަ ކުޝްރީމްގެ އެދިދުން ބައްތާރުކުރައްވާ ފަރާތް</u> (4) <u>އަނިޔާލިބުނު</u>

ފަރާތުން ހާޒިރުވާ ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކިޔައިދިނުން ފަރާތްތަކުގެ ހެކިބަހަށް؛ އަދި (5) އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ
ނަފްސާނީ ހާލަތު އަންގައިދޭ ރިޕޯޓު މި 5 ހުރި ކަމަށާއި، މި 5 ހުރިގެ ތަޙްޤީޤުން ޖިންސީ ތަރުބިޔަތު
ރިޕޯޓު ފިޔަވައި އެހެން އެއްވެސް ހެއްކެއް މުބައްދަތު ނިޝާނާއި ނުވަތަ އެ ޖިންސީ ތަރުބިޔަތު ރިޕޯޓާއި
ދޭތެރޭ ގުޅުމެއް ނެތް ކަމަށެވެ. މިގޮތުން އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ހެކިބަހުގައި އޮންނަ ތަފްޞީލު މިހުރިގެ
ތަރުތީބުގައި މުބައްދަތު ނަތީޖާ ހިމެނުން ކަމަށް ބުނެފައި ނުވަތަ ކަމަށާއި، އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ދެބަސް
ލިޔަމް ކާސްޓިބިޔާގައި އިރުޝާދުގައި އަނިޔާލިބުނު ފަރާތަށް އަނިޔާއެއް ލިބުނު މުބައްދަތު ނަތީޖާގެ
ފުރުސަތަކު ބާރުލުމާ ވާހަކައާ ބިރުދެއްކުމެއްގެ ސިފައިގައިވެސް އިރުޝާދުގައި ނުވާ ކަމަށާއި،
އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުން ހާޒިރުވާ ހިނގައިދިޔަ ގޮތް ކިޔައިދިނުން ފަރާތްތަކުގެ ހެކިބަހަށް ވެސް
އަނިޔާލިބުނު ފަރާތް ގަބޫލުކުރުވުމަށް އެއްވެސް ފަރާތްތަކުގެ ނަމުގައި ބަލައިގަނެވޭނެ ނުވާ
ކަމަށާއި އަދި ތަފްސީލުތަކަކީ ފަރާތަށް ވާހަކަ ކިޔައިދިނުމުގެ މިގޮތަށް ތަފްސީލުކުރި ތަފާސްހިސާބު ކަމަކަށް
ބުނެފައިވާ މުބައްދަތު ނަތީޖާގެ ބަޔާންކުރުމުގެ ދަށުން ފަރާތުގެ ނަގާފައިވާ ތަފްސީލު ކަމަށާއި،
އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު އަންގައިދޭ ރިޕޯޓުގައިވެސް މުބައްދަތު ނަތީޖާގެ ފުރުސަތު
އެއްވެސް ކަމެއް ހިނގައިވާކަމަށް ބާރުދޭ އެއްވެސް ވާހަކައެއް ބަޔާންވެފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.

27. ބަލަމުން. ޖިނާއީ ހުކުމަކީ އެ ހުރި އެކަށީ ޝަރީޢަތް ތަކުގެ ކުރި ސާބިތުވާން ހުކުމްކުރާނީ ނުކުތާ.
ތަކުގެ ކުރި ސާބިތުވުމަށް ޖިނާއީ ހުކުމަކީ ބާރުދީނުވަ އެހެން ހުކުމެއް ނުވަތަ ގަޑިޔާއެއް
ޤަޟިއްޔާގެ އެވެ. އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ގާނޫނީ ވަކީލު ބުނާފައިވާ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ
ވާހަކައިގެ ބޭރުން ނަގާފައި ސާބިތުކުރުމަށް މުބައްދަތު ނަތީޖާގެ ސިފައިން ފުރުޞަތު ހުރިކަމުގެ ޖިނާއީ
ހުރި ލިބުނު ނަމަވެސް މުބައްދަތު ނަތީޖާ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ތަފްސީލުތަކެއް ސާބިތުވާނީ އަނިޔާލިބުނު
ފަރާތުގެ ނަފްސާނީ ހާލަތު އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ފަރުދަކު މުބައްދަތު ނަތީޖާގެ ބަޔާނު ވަކިފަރާތުންވާކަން
ސާބިތުވެގެންނުވާނެ. ނަމަވެސް އެ ޖިނާއީ ހުކުމަކީ ބާރުދީ އެހެން ހުކުމެއް ނުވަތަ ގަޑިޔާއެއް

ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހަޅާފައި ނެތް ކަމަށެވެ. އަދި އޭނާއާ އެކުގާ ގުޅުވައިދޭ ހެއްކެއް ނުވަތަ ދަލީލެއް ހުށަހަޅަން ހައިކޯޓުގެ ހުކުމުގައި ބުނެފައި ނެތް ކަމަށެވެ.

28. ޝާހިދުންގެ މައްސަލައެއްގައި، ޝާހިދުންގެ ތުހުމަތު އުފެދިފައިވާ ހާލަތުގައި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތުގެ ފަރުދުގެ ބަޔާނުން ޝާހިދުގެ އަމަލު ހިނގި ފަރާތުގެ ޢީއްސާ ފުންނަ ހާލަތުގައި އެ ޢީއްސާ ހުރި ކޮރޮބޮރޭޓް ކުރުމަށް އަންނަނިވި ގަރީނާތައް ހުރި ނަމަ، ޢީއްސާ ހުރިގެ މައްސަލަ ބަލައި މުއްތަހަމުގެ މައްސަލަ ޝާހިދުގެ ކުރިން ސާބިތުކުރެވޭނެ ފުދޭނެއެވެ.

(ހ) ޢަދާވާތެއް އޮތް ކަމަށް ދައްކައިދޭ ގަރީނާ.
(ށ) ކުށްކުރުމަށް ފުރުސަތު ލިބިފައި އޮތް ކަމުގެ ގަރީނާ.
(ނ) ތުހުމަތު ނެތްކަން އަންގާދޭ ގަރީނާ.

29. އަތުގައި މި އޮތް މައްސަލައިގައި ކަން ހިނގާފައިވާ ގޮތަށް ބަލާއިރު، ޤުމައިރާ ދެވަނަފުރަ މޮނިޓަރިން އަދި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ގޮސް ފުރަގަހަށް ހުރި އެރަށުގެ ޕޮލިސް ފިޔާއެއްގައެވެ. އެރަށުގެ ޕޮލިސް ފިޔާގައި އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ހުރި ތަން ދުވަހުގެ ތެރެއިން 10، 11، އަދި 12 ވަނަ ދުވަހު ހަމަގޮތެއް ލިބިގެންދާ ގޮތުން މަސައްކަތްކުރި އިސްތިޢުނާފުކުރާ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމް އެވެ. އަދި އެ ތަން ދުވަހު މުޖުތަމަޢު ނިޒާމް އެ ކޯޓަށް ސާބިތުކުރެވޭ މަސައްކަތްގައި ފުރުވާލުމަށްކަން ފުރުގެ ސަލާމަތް، އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް އެކަމުގެ ސަރުކާރު މުޅިދަރަޖަގަނޑަށް ގެނބުމުގެ ތަކުލީފު ފައިދާ ވެއެވެ. މި މުޖުތަމަޢު މަގާ ވާގިއާ އަދި ކޯޓުން ރިޢާޔަތްކުރާގޮތުގެ މި ވާގިއާޔާ މައްސަލައިގެ މައިގަނޑު ވާގިއާކުރުގައިވާ ޝަރީޢަތުގެ ވާގިއާއި މުއްސަނދި ވާގިއާއެއް ކަމަށް ވާނަމައެވެ. ބައެއް އިތުރުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ދު ވާގިއާއެއް މުއްސަނދި ބެލެވޭ، ދު ވާގިއާ އެކުގައި ނުވަތަ ވަކިވަކިން ތަފާތު ކުރުމުން އެ ދުވާގިއާ އެއްވާގިއާ އަށްއެއް ވާގިއާއާ މުޅިގައި ހުރިވަރު ބަޔަކުމުން ޖަމާޢަތެއް ހިނގާ އުސޫލުން ބަލައިލު އެއް ވާގިއާއިން މާޖީގައި ނުވަތަ ހާލުގައި މުސްތަޤުބަލުގައި އަށްއެއް ވާގިއާ

ފުދުނުވިކަން ނުވަތަ ނޫންކަން ސާބިތުވުން ނުވަތަ ވަރަށް ބޮޑަށް އެކަން ފުދުނުވިކަން ނުވަތަ ފުދުނުވެއްޖެކަން ނުވަތަ ފުދުނުވާކަން ކަމަށް އެކަށީގެން ވުމުންނެވެ.[14] ނަމަވެސް ދި ފާހަގައާއި ގޮތުގައިވާ ބަލާލުމުގައި މި މިންގަނޑަކީ ތާއީދުކުރާ ހެކިކަމަށް މިންގަނޑެއް ކަމަށްވާތީވެ ބިނާ އިތުރުވެރިންގެ ނަޒަރުގައި ގޮތުން ހުރުމަކީ ކޮޅުން ގޮތުގެ ނިންމަންޖެހޭ ފާހަގަ އާއި ގުޅުންހުރި ފާހަގަ އަކީ ކޮޅުން ގޮތުގެ ނިންމަންޖެހިފައިވާ މައިގަނޑު ފާހަގަ ސާބިތުވުމާއި ނުވުމަށް ކޮންމެވެސް މިންވަރެއްގެ ބުރަދަނެއް ގެންގޮސްދޭ ކޮންމެ ފާހަގައެކެވެ.[15] މި އުސޫލުން ބަލާއިރު، ކޮޅުން ގޮތުގެ ނިންމަންޖެހިފައިވާ ފާހަގަ އަކީ ތުހުމަތުކުރެވިފައިވާ ކުށުގެ މާއްދާ ދެމެހެއްޓުމަށް ނުވަތަ އަސްލުން ކޮންމެ ފާހަގަ އަކީ ކޮޅުން ގޮތުގެ ނިންމަންޖެހިފައިވާ ފާހަގަ އާއި ގުޅުންހުރި ފާހަގައެކެވެ. އެހެންކަމުން، މުދައްޢީ ނިޔާބަތު އެ ކޯޓަށް ސާބިތުކުރުމުގެ މަސްއޫލިއްޔަތު ފުރިހަމަކުރުމަށް ކޮށްފައިވާ ފުރުގެ ސަބަބުން، އަނިޔާވެރިވުން ފަރާތް ދެކޮޅު ހަރަކާތް ގެންގޮސްދޭނެ ހަމަ ސައިބަރ އެއް ހުރިކަމަށް ތުހުމަތުކުރާ ކުށުގެ ދަރަޖައަށް ފާހަގައެކެވެ. އެހެންކަމުން އެ ފާހަގަ އަކީ އަނިޔާވެރިވުން ހަރަކާތުގެ ހަރަކާތުގެ ތަފާސް ހިނގައިދިޔަ ގޮތުގެ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖިނާއީ ހުކުމް ތަފްސީލުކުރާ (ބަރުދަނާއި) ގަޅަނާއެކެވެ.

30. ދެން އޮތް ސުވާލަކީ، ކޮން ހިނދެއް ތަކާއި ވަގުތަށް ބަލާއިރު މުޖުތަމަޢު ނިޒާމު އެކޮޅު ކުރުމަށް ފުރުސަތު ދިނުމަށް އެއްވެސް ނުވަތަ ނޫންކޮށް ބަލާލެވެ. މައްސަލައިގައި ގޮތުގެ ކަނޑައަޅަންޖެހޭ މަސައްކަތާއި ތަފާސްހިސާބު ނުވަތަ ނަފްސާނީ ކޮންމެ ފާހަގަ އަކީ ވެސް ގޮތުގެ ފާހަގައެކެވެ. މިގޮތުން، ކޮންކަމެއް ވަގުތު މުއްދަތަށް ހުރި ތަކާއި ވަގުތުގެ ސަބަބުން އެ އެކޮޅު ކުރުމަށް ފުރުސަތު ދިނުމާއި އެކަށޭނެ ނުވަތަ މުއްދަތަށް ހުރި ތަކާއި ވަގުތުގެ ސަބަބުން ކޮން ކުރުމަށް މުސްތަޤްބަލު

[14] ހުސައިން ޝަރީފު، އިސްލާމީ ޝަރީޢަތުގެ ހެއްކާބެހޭ އުސޫލުތައް: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަތްބީޤު ކުރުމުންދާ ގޮތް، (2021)، މާލޭ އިންޓަރނޭޝަނަލް، ސަފްހާ 10 ން 18 އަށް.

[15] Lord Simon of Glaisdale in *DPP v Kilbourne* [1973] AC 729 at 756.

ކަމެއްކަން އަންގައިދޭ ކޯޓުގެ ވާޖިބާ އަރިވެސް ގުޅުންހުރި ވާގިއާއެކެވެ.[16] މި މައްސަލައަށް ބަލާއިރު،
މި މައްސަލައިގައި ކުރައިމް ސިނަން ދިހަ ތަރުހީގެ އޮފިސަރަށް ކަމުގައިވާ އާމިނަތު މުބާރަކު
ޝަރީޢަތުގެ މަޖިލީހުގައި ހުރިބަސް ދެކުން ބަލާއިނަޔަ ތަރުހީގެ ރިކޯޑުކުރި އިތުރަށް ވަގުތުވެން ކޮޅު
މީހާއި ހަމްސާކުރިން ގައި މަސައްކަތް ކުރާ މިނިސްޓްރީގެ ކަމަކާއި ޝަރީޢަތް ބިސްބިކުރަން
7 މިނެޓުގެ ރިޕޯޓުން ސާއްދޫލު ނުވެނ ކަމަކާއި، އެޓޭލުން މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖެ ބަދަލު ސާވާބު
ނަގަން ނިންމާ އެ ހާދިސާ ހިނގި ދުވަހު ވާހަކަ ވީޑިއާގައި މަސައްކަތްކުރާ މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖު އެކާ
ވާހަކަވީޑިއާގައި ޢާނާ ނިދަނު ހަމަޖެހިފައިވާ ތަންގައި ނިޔުމުގެ ބަދަލުގައި، މައިރަހަނު އަހިސް ޢާނާ
މައިރަހްގައި ނިދާ ރޫމްގައި އެދޭ މިސާނާ ސުވާލުކުރުމުން، ޢާނާ އެކަޓްރިޔަން އެކޭ ނިދަނު ނާނާހަ
ކަމަށް ބުނެވިއްޖެ ކަމަށެވެ. މިގޮ އިސްތިރާން މިސްލުގެ ބަޔާން ސަރިވިސް އިން ތައްކާރުކަސްވާލާ
މައްސަލައިގެ ތަރުހީ ރިޕޯޓުގައި ބުނެވިފައިވާ މައްސަލައާ ގުޅޭގޮތުން ވާރަޓަހާގައި ނުވެނި
7 މިނިޓުގެ ބަދަލު ސާއްދޫލު ކަމަށާއި، މި މައުރާޒާގައި ބަދަލު ސާވާބު ނުވެން 7 މިނެޓުނާ ހާދިސާ
ހިނގިކަމަށް ބުނާ ގޭގައި ނުވަތަ އުޅެނީ ކައިރީ ވަގުތުތަކުގައި ރިސްކުގެ ލޮބަރ ކާޖެބަރުގައި
ހާދިސާ ހިނގިކަމަށް ޝަހާދަތްދޭ ފަރާތުން މައުލޫމާތު ލިބިފައިވާ މިނަން ކަމަށެވެ. މި ބަދަލުވެން 7
މިނެޓުގެ ތެރޭގައި މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖު ހިމެނޭތީވެ، މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖަށް ހާދިސާ ހިނގިކަމަށް ބުނާ
ގޭގައި ނުވަތަ އުޅެނީ ކައިރީ ވަގުތުތަކުގައި ރިސްކުގެ ލޮބަރ ކާޖެބަރުގައި ހާދިސާ ޝަހާދަތް މިނެޓުކަން
އެނގެއެވެ. މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖަށް ހާދިސާ ހިނގިކަމަށް ބުނާ ގޭގައި ނުވަތަ އުޅެނީ ކައިރީ
ވަގުތުތަކުގައި ރިސްކުގެ ލޮބަރ ކާޖެބަރުގައި ހާދިސާ ޝަހާދަތް މިނެޓުކަން އެނގެން އޮތް ވާދިއާ އާއި،
ހާދިސާ ހިނގިތަނުގައި މައިރަހަނު އަހިސް މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖު މައިރަހްގައި ނިދާ ކަށަވަރުކަން އެކޭ ނިދަނު
ނާނާހަ ކަމަށް ސާބިތުވެފައިވާ ވާދިއާ އަޅާ ކުރެން ހިނގި ހަނާއި ވަކިހަން ބަލާއިރު މުޖުތަމަޢު ނިޔާޖު

16 ހުސްނުއްސުޢޫދު، އިސްލާމީ ޝަރީޢާގެ ހުއްކާބީނާ އުސޫލުތައް: ދިވެހިރާއްޖޭގައި ތަތްބީޤު ކުރެވުނުގޮތް، (2021)، ވޮލިއުމް ރ
އިންސްޓިޓިއުޓް، ސ.10 ން 18 އަށް.

އެކުން ކުރުމަށް ފުރުޞަތު ލިބިފައި އޮތްކަން ދޫކުރާ ވާގިއާ އަކަން ވާތީވެ، އެ ވާގިއާ އަދި އަނިޔާލިބުން ފަރާތުގެ ފަރުދުގެ ތަރުއިން ފެނިފައިވާ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖެހޭ ހުރި ކޮށްބޮޑުކޮށް ކުރެވޭ (ބޮޑުދުނިވި) ގަބޫލުކުރެވެއެވެ.

31. މި ޙަދުވުގެ 22 ވަނަ ޕެރެގްރާފްގައި ބަޔާނު ވީހެން އަނިޔާލިބުން ފަރާތާ ޖިމާޢުފައިވާ ގަދަކަމުން ކަމަށް އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށް ސާބިތުވާކަމަށް ބައްޔަންކުރެވިއްޖެއެވެ.

32. އެހެންކަމުން، އަނިޔާލިބުން ފަރާތުގެ ފަރުދުގެ ތަރުއިން ނަގުން ސާވްޖަހުން މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ސިފަން ފޫދިއެޖް ހިދިކަމުގެ ޖިނާއީ ހުރި ލިބުން ނަމަވެސް މުޖުތަމަޢު ނިޒާމު އަނިޔާލިބުން ފަރާތް ޙައްޤުދިކަން ސާބިތުވާނީ އަނިޔާލިބުން ފަރާތުގެ ނުރުހުމުގައި އަނިޔާލިބުން ފަރާތުގެ ފަރުދަށް މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ޖަކަދު ވަރުދުފައިވާކަން ސާބިތުވެގެންކަމަށެވެ، އެ ޖިނާއީ ހުރިކަން ބޮޑުދު އެހެން ހުރިކަން ނުވަތަ ގަބޫލުކުރެވި ޕްރޮސިކިއުޝަނުން ހުށަހަޅާފައި ނެތް ކަމަށް ބުނު އިސްތިއުނާފުކުރާ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ފަރާތުން ހުށަހެޅި އިސްތިއުނާފުގެ ނުކުތާގައި މަޢުޤޫލު އަސާސެއް ނެތެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފީ 2، 3، އަދި 4 ވަނަ ނުކުތާ</u>

33. މި 3 ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ހައިސިއްޔަތުގެ ހުކުމުގައި ނުރަނގަޅުކޮށް ތަޢުލީމުދީކޮށްފައިވާ ކަމަށާއި، އަދި އެ ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާ ނުރަނގަޅު ގޮތުގައި މަނަކޮށް އެ މާއްދާގައި ބުނާފަދަ ހާލަތެއް ދުރުވެރިވެފައި ވޯތޯ ނުވަތަ ދޭންތޯ މުޖުތަމަޢު ނިޒާމުގެ ނިސްބަތުގައި ފަނޑިޔާރުން ވަޒަންކުރުމަށް ކަމަށާއި، އެ ޤާނޫނުގެ 53 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާއި (ނ) އާއި (ރ) އަށް ރިއާޔަތް ކޮށްފައި ނުވާ ކަމަށެވެ.

34. ޖިންސީ ކުށުގެ ޤާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބުނެފައިވަނީ އެ މާއްދާގެ (ހ) ގައި ލިސްޓުކޮށްފައިވާ 7 ބާވަތުގެ ހާލަތާއި 5 ބާވަތެއްގެ ހާލަތު ހުރުއްޖެ ނަމަ، އަދި އެ ޤާނޫނުގެ

53 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކުރާ ހާލަތެއް ދިމާވެފައި ނެތް ނަމަ، އެ ހައްގަކީ ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ ފަދައިން އެ ތުހުމަތުކުރެވޭ އަމަލު ހިނގައިދިޔަކަން، އެކަށީގެންވާ މިންވަރަށްގެ ޝައްކުއްނެތި ޝަރީއަތަށް ސާބިތުކުރުމަށް އެކަށޭނަ ހުރި ކަމުގައި ބެލެވޭނެ ކަމަށެވެ.

35. މި ކޭސް މީގެ ކުރިން ނިންމާފައިވާ ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުލް މުޚްތާރު[17]ގެ މައްސަލައިގައި މި ކޭސް ވަނީ ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާއި އެއްގޮތަށް ޖިސްމާނީގޮތުންކުރުވިފައިވާ ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ ކުށަކީ އުސޫލުތަކަށް އަމަލުކުރުމުގެ ޤާނޫނު[18] ގެ 47 ވަނަ މާއްދާ މާނަކޮށް ތަފްސީލް ކުރާ އުސޫލުތަކަށް ބަޔާންކޮށްފައެވެ. އެގޮތުން ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރުމުގެ ގިނަ މައްސަލަތަކުގައި ބާވަތްތަކުގައި ހުންނަނީ ކުއްޖާގެ ދަރަޖަ ދަށްކޮށް ހަމައެކަނި ކުށް ބަލައިގަތުމަށް ކުޑަކުދިންނަށް ޖިންސީ ގޯނާކުރާ މީހުންނެވެ. ހަމައެކަނި ޝާހިދުގެ ގޮތުގައި ކުޑަކުއްޖާ ބުނާ ބަސް ކުއްޖާގެ ބަޔާނުގެ އިތުރުން ސާބިތުކުރުމުގެ ތަކެތި ނެތް ހާލަތްތަކުގައި އުޞޫލުތައް ދެނެގަނެފައިވާކަން އަދި ކުޅުދާނަ ދަރަޖައިގެ މައްސަލަތަކުގައި ބަލައިގަތުމުން ޕްރޮސިކިއުޓަރ ޖެނެރަލްގެ އޮފީސް ވ. އަބްދުލް މުޚްތާރު މައްސަލައިގައި މި ކޭސް ކަށަވަރުކޮށްފައެވެ. އަދިގައި މިއްސާ ރޫލްގެ މައްސަލަތަކުގައި ފަދަ މައްސަލަތަކުގައި ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައިވާ މިންގަނޑުން ކުރެ ސާބިތުވާތީ ބަލާނީ އަނިޔާ ލިބުނު ފަރާތުގެ ވާހަކައާ ނުވަތަ ހެކިބަހާ އަސާސްކޮށްގެން ބަލައިގެން އެ ހެކިބަސް ޤަބޫލުކުރާ ވަރު ބެލުމަށެވެ. އެ ވާހަކަ މި ރައްދުގެ 18 އަދި 19 ވަނަ ޕެރެގްރާފުގައި އިޝާރާތް ކޮށްފައެވެ. އެހެންކަމުން އިސްތިސްނާއީ ހާލަތެއްގައި މި މައްސަލައިގައި ޖިންސީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްފައިވާ ހާލަތް ދިމާވެފައިވާތީ ގައިކޭސް ދެކޮޅަށް ފާހަގަކުރެވޭ އެ ދަރަޖަ އަނިޔާލިބުނު ފަރާތުގެ ބަސް ޤަބޫލުކުރާކަން ސާބިތު ނުވެއެވެ.

[17] ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ނަންބަރު 2019/SC-A/77 ގަޟިއްޔާ

[18] ޤާނޫނު ނަންބަރު 12/2009

ޕްރޮސީޖިއުރަލް ޖަސްޓިސްގެ އުޞޫލާ ވ. އަޅުގަނޑު މުޅުމާލު މައްސަލައިގައި މި ކޯޓުން ބަޔާންކުރައްވާ ފަދައިން، ޖިނާއީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގައި ބަޔާންކޮށްދީފައިވާ ހުކުމްތަކުގެ ވަކި އަދަދެއް ހަމަކުރުމަކީ ލާޒިމުކަމެއް ނޫނެވެ. އެހުކުމްތަކުގެ ތެރެއިން އެއް ހުކުމެއްކަމުގައި ކަމަށްވިޔަސް އަނިޔާލިބޭ ފަރާތުގެ ހިތްހަމަ ކުރުވުމަށް ވެވިދާނެ، ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ކުށްކުރިކަން ފަސޭހައިން ގަބޫލުކުރެވިއްޖެ ނަމަ ކުށް ސާބިތުކުރުމަށް އެ މިންވަރުން ފުދޭނެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފު 5 ވަނަ ނުކުތާ</u>

36. އިސްތިއުނާފު 5 ވަނަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބަޔާންކޮށްފައިވަނީ، މުޖުތަމަޢު ނިޒާމު ތަރުޖަމާގައި ހަރުކުރި ހުކުމާއި، ޝަރީޢަތުގައި އަމިއްލަ ނަފްސު ކުށެވެރިވާ ފަދަ ބާރެއް ދީފައިނުވުން އެއީ އާންމު ދެކޮޅަށް ގެރިހާއްދެ ގޮތުގައި ބުނެފައިވާ، ގާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) އާއި ޖިނާއީ ކުށުގެ ގާނޫނުގެ 52 ވަނަ މާއްދާގެ (ހ) އާ ޚިލާފަށް ކަމަށެވެ.

37. ހައްޤަކު ދެކޭގޮތު މުޢާމަލާތަކީ ބަލަދުކުރެވޭ ހަމަ ހުރުމުގެ ހައްގު ލިބިގެންވާކަން ގާނޫނުއަސާސީގެ 48 ވަނަ މާއްދާއިން އަންގައެވެ. އަދި ތިމާއާ ދެކޮޅަށް ޝަރީޢަތުގައި ބަޔާނެއް ނުދިނުމުގެ ހައްގު ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތްތަކަށް ލިބިގެންވާކަމަށް ގާނޫނުއަސާސީގެ 51 ވަނަ މާއްދާގެ (ނ) ގައި ބަޔާންވެއެވެ. މި ހައްގުތައް ބޭނުންކުރުމަށްފަހު، ބައެއް ހާލަތްތަކުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތް ހުރިހާ މަގުތަކުގެ ގޮތުން، ކަން ހިނގިގޮތް އެނގޭނެ ހަމައެކަނި އެންމެ ކަމަށްވާމީހާ، ކަން ހިނގިގޮތް އޮތުން ފިލުވައި ނުދިނުން ނަމަ ނުވަތަ އެފަރާތުން ކަނޑައެޅިގެން ތަޢުލީމު ނުދީފިނަމަ، ފަނޑިޔާރުގެ ހިތުގައި ދަޢުވާލިބޭ ފަރާތުގެ މަޢުޞޫމުކަމާ އިދިކޮޅު ސުވާލުތަކެއް އުފެދިދާނެ ކަމެކެވެ. ނަމަވެސް އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުގެ ހައިކޯޓުގެ މަޖިލީހުގެ އެއްވެސް ތަރުތީބެއްގައި މުޖުތަމަޢު ނިޒާމު ތަރުޖަމާގައި ނުވަތަ ޝަރީޢަތުގައި ހަރުކުރުން ހުކުމުގެ ގޮތުގައި ނުވަތަ

ގަރީނާއެއްގެ ގޮތުގައި ބައްޔިނާތުން ބަލާފައިނުވެއެވެ. ވީމާ، އިސްތިއުނާފުގެ މި ނުކުތާގައި މަޢުޤޫލު އުޒުރެއް ނުވެއެވެ.

<u>އިސްތިއުނާފުގެ 6 ވަނަ ނުކުތާ</u>

38. އިސްތިއުނާފުގެ 6 ވަނަ ނުކުތާގައި އިސްތިއުނާފުކުރާ ފަރާތުން ބުނެފައިވަނީ، މައްސަލާގައި ބަޔާންކުރެވިފައިވާ ޖިނާއީ ތުހުމަތު ގާނޫނާ ހިލާފަށް ހުކުމްކުރުމުގައި ބަލާފައިވާ ކަންތައްތައް ބެލުމުގައި، އެ ހުކުމް މުޅިއަކު ނިޔާއަށް ދެކޮޅު ބޭނުންކުރެވޭ ޤާނޫނީ އަސާސީގެ 52 ވަނަ މާއްދާއާ ހިލާފަށް ކަންތައްތައް، އެނިޔާ މައްޗަށް ބޭނުންވެސް އެކަށީގެންވާ ސަބަބުތަކެއް އެބަދަލުކުރިވާ ނިޔާބަށް ކަންތައްތައް އެކަމަށް ދިޔައީ ނުކުތާގެ މައްސަލަ ނިމުމުކުރިވާ ކަންތައް. މި މައްސަލައިގެ މިހާރު އަމަލުކުރަމުންދާ ޝަރުޢީ އިޖުރާއަތު އަމަލުކުރަން ފެށުމުގެ ކުރިން ކެއްސޭ ހުކުމް ދިނުމުގައިވާ މައްސަލައެއް ކަންތައްތައް، މައްސަލައާއެކު ދައުލަތުން ހުކުމް ދިނުމުގައި ނިޔާބަށް އޮތް އަމަލުކުރަމުން ދިޔަ ގަވާއިދުތަކާ އެއްގޮތަށް ބެލުމުގެ ހުކުމްދިނުމުގައިވާ ނިޔާބަށް ކަންތައް އިސްވެއެވެ. އެހެންކަމުން ޖެއްސޭ ނިޔާބަށް ގާނޫނާ ހިލާފަށް ހުކުމްދިނުމަށް ހުރިކަން ކަމަށް ބަލާފައި ތަނެއް ނުވެއެވެ.

<u>ނިންމުން</u>

39. ވީމާ، އިސްތިއުނާފުކުރަން ހުށަހަޅާ ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/111 ގަޟިއްޔާގެ ނިންމުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަން ޖެހޭ ކަމަށް ނުދެކެމެވެ.

<u>ފަނޑިޔާރު ޒ.އ. އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރުގެ ރައުޔު</u>

40. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ޙުސައިން ޝަހީދުގެ ރައުޔަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ފަނޑިޔާރު މަހާޒް އަލީ ޒާހިރުގެ ޚިޔާލު

41. މި މައްސަލައިގައި ފަނޑިޔާރު ހުސައިން ޝަހީދުގެ ޚިޔާލަށް އަޅުގަނޑު ތާއީދުކުރަމެވެ.

ހުކުމް

ދެންފަހެ، މަތީގައި ބަޔާންކުރި ސަބަބުތަކާއި އެހެންނުރުމުން، އިސްތިއުނާފުކުރަން ހުށަހެޅި ނުކުތާތަކުގެ މައްޗަށް ބަލައި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ހައިކޯޓުގެ ނަންބަރު 2017/HC-A/111 ޤަޟިއްޔާގެ ހުކުމަށް ބަދަލެއް ގެންނަން ނުޖެހޭކަމަށް މި މައްސަލަ ބެލި ދިވެހިރާއްޖޭގެ ސުޕްރީމް ކޯޓުގެ ފަނޑިޔާރުންގެ އިއްތިފާގުން ކަނޑައަޅައިފީމެވެ.

މި ޤަޟިއްޔާ ބަލައި ހުކުމް ކުރީ:

އަޒްމިރަލްދާ ޒާހިރު | ހުސައިން ޝަހީދު | މަހާޒް އަލީ ޒާހިރު

(ރިޔާސަތު)